

“КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНДАГЫ УКУК
БУЗУУЛАРДЫН АЛДЫН АЛУУ ЖӨНҮНДӨ”
КР МЫЙЗАМЫНЫН ЖАНА
“ҮЙ-БҮЛӨЛҮК ЗОМБУЛУКТАН САКТОО
ЖАНА КОРГОО ЖӨНҮНДӨ” КР
МЫЙЗАМЫНЫН АЙРЫМ НОРМАЛАРЫНЫН
АТКАРЫЛЫШЫНА БЕРИЛГЕН БААНЫН
ЖЫЙЫНТЫКТАРЫ ТУУРАЛУУ
ТАКТАМА

Аталган тактама Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин укук тартиби, кылмыштуулук менен күрөшүү жана коррупцияга каршы аракеттенүү боюнча Комитетинин 2019-жылдын 5-мартындагы чечиминин аткарылышынын алкагында даярдалган. Бул чечимдин алкагында түзүлгөн жумушчу топ парламенттин көзөмөлдөөчү функциясынын негизинде “Кыргыз Республикасындагы укук бузуулардын алдын алуу жөнүндө” КР Мыйзамынын жана “Үй-бүлөлүк зомбулуктан сактоо жана коргоо жөнүндөгү” КР Мыйзамынын айрым жоболорунун ишке ашырылышынын натыйжалуулугун аныктоо максатында комплекстүү баа берүү жумуштарын аткарды.

Баа берүүнү жүргүзүүдө “Сорос-Кыргызстан” Фонду тарабынан колдоого алынган “Кыргыз Республикасынын ички иштер органдарынын ишмердигин көзөмөлдөө жана изилдөөнүн көз карандысыз формаларын өнүктүрүү аркылуу укук коргоо аспектерин алдыга жылдыруу долбоорунун алкагында “Жарандык союз” коомдук бирикмеси консультативдик-техникалык жардам көрсөттү.

Тапшырма берүүчү:

Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин укук тартиби, кылмыштуулук менен күрөшүү жана коррупцияга каршы аракеттенүү боюнча Комитети

Аткаруучу:

Комитеттин жумушчу тобу

Бул басылмадагы маалыматтар “Сорос-Кыргызстан” Фондунун көз карашын чагылдырууга милдеттүү эмес.

“КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНДАГЫ УКУК
БУЗУУЛАРДЫН АЛДЫН АЛУУ ЖӨНҮНДӨ”
КР МЫЙЗАМЫНЫН ЖАНА
“ҮЙ-БҮЛӨЛҮК ЗОМБУЛУКТАН САКТОО
ЖАНА КОРГОО ЖӨНҮНДӨ”
КР МЫЙЗАМЫНЫН АЙРЫМ
НОРМАЛАРЫНЫН АТКАРЫЛЫШЫНА
БЕРИЛГЕН БААНЫН ЖЫЙЫНТЫКТАРЫ
ТУУРАЛУУ

ТАКТАМА

Автордук жамаат жана изилдөө тобу:

**Тимур ШАЙХУТДИНОВ, Урмат КАЗАКБАЕВ, Нуридин НУРАКОВ,
Диана МАКЕМБАЕВА, Анна ЗУБЕНКО**

Киришүү

Үй-бүлөлүк зомбулук боюнча укук бузуулардын алдын алуу мамлекет менен коомчулуктун алдындагы приоритеттүү маселелердин катарында турат. Бул багыттагы иштерди системалаштыруу, мамлекеттик бийлик органдарын тартуу жана аталган тармак боюнча кызыккан тараптардын укуктук мамилелеринин чеги аймактык укуктук-ченемдик актыларда көрсөтүлгөн, алардын ичинен “Кыргыз Республикасындагы укук бузуулардын алдын алуу жөнүндө” КР Мыйзамы жана “Үй-бүлөлүк зомбулуктан сактоо жана коргоо жөнүндөгү” КР Мыйзамы өзгөчө бөлүнүп турат.

Эгерде биринчи документ 2005-жылдан бери аракетте болуп, укуктук мамилелер боюнча тиешелүү тармактарга жана коомчулукка өз таасирин тийгизе алган болсо, “Үй-бүлөлүк зомбулуктан сактоо жана коргоо жөнүндөгү” КР Мыйзамына өзүнүн алгылыктуу жактарын жана жыйынтыктарын, ошондой эле мүмкүн болгон кемчиликтерин толук өлчөмдө көрсөтүү али алдыда турат.

Бул укуктук-ченемдик актылардын аткарылышынын натыйжалуулугун комплекстүү окуп-таануу максатында Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин укук тартиби, кылмыштуулук менен күрөшүү жана коррупцияга каршы аракеттенүү боюнча Комитети мыйзамдардын аткарылышына баа берүү боюнча чечим кабыл алган.

Комитеттин 2019-жылдын 5-мартындагы чечиминин негизинде түзүлгөн жумушчу топко профилдик комитеттин, профилдик комитеттин бөлүмдөрүнүн, жарандык коомдун жана эксперттердин өкүлдөрү киришти. Жумушчу топту төрайым Никитенко Наталья Владимировна жетектеди.

Жумушчу топтун алдына айрым мыйзамдардын натыйжалуулугун окуп-билүү менен бирге мыйзамдардын аткарылышына баа берүү боюнча мурда иштеп чыгылган ыкманы пайдаланып көрүү боюнча да тапшырма берилди.

Ошентип, ушул баалоонун жыйынтыктары мыйзамдардын аткарылышын балоо боюнча долбоорду толуктоого пайдаланылышы мүмкүн, Жогорку Кеңешке, жарандарга жана мекемелерге, парламенттик көзөмөл институтун өнүктүрүүгө кызыккан тараптарга пайдалуу болушу мүмкүн.

Кыскартуулардын тизмеси

КРӨА	– Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн Аппараты
ЖӨБЭММА	– Жергиликтүү өз алдынча башкаруу иштери жана этностор аралык мамилелер боюнча Мамлекеттик агенттиги
ИИББ/ИИБ	– Ички иштер башкы башкармалыгы, Ички иштер башкармалыгы
ЖЖИИ	– жашы жете электердин иштери боюнча инспектор
УКОКЖ	– укук коргоо органдарынын координациялык жыйыны
ИИМ	– Ички иштер министрлиги
ЖМА	– жергиликтүү мамлекеттик администрация
ЭУ	– эл аралык уюмдар
ЭСӨМ	– Эмгек жана социалдык өнүктүрүү министрлиги
УЧА	– укуктук- ченемдик актылар
ИИО	– Ички иштер органдары
ЖКУ	– Жарандык коом уюмдары
ЖӨБО/ЖӨБ	– жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары, жергиликтүү өз алдынча башкаруу
КПБ	– Коомдук-профилактикалык борбор
ЭАТКФ	– “Эл аралык толеранттуулук үчүн” коомдук фонду
КРӨТ	– Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн Токтому
БУУӨП	– БУУнун өнүктүрүү программасы
ИИМККК	– Ички иштер министрлигинин коомдук коопсуздук кызматы
БКБУУБ	– Баңгизат жана кылмыштуулук боюнча БУУнун башкармалыгы
ПЖ	– Президенттин Жарлыгы
МЫУ	– Милициянын ыйгарым укуктуу участковою
ИИМБА	– Ички иштер министрлигинин борбордук аппараты
ЭСӨМБА	– Эмгек жана социалдык өнүктүрүү министрлигинин борбордук аппараты
ДПИБ	– Демократиялык процесстерди изилдөө борбору
КТБУУФ	– Калктардын тобу боюнча БУУнун фонду

Методология

Белгиленген мыйзамдардын аткарылышын баалоо, мыйзамдардын аткарылышын баалоо методикасынын долбооруна негизделет.

Мыйзам ар түрдүү аспекттерде канчалык ийгиликтүү ишке ашып жаткандыгын, кезигүүчү кемчиликтерди жана жолтоолорду көрсөтө турган суроолор коюлган жана баалоо каражаттары аныкталган.

Ар бир суроо төмөнкүлөргө алып келе турган, окуп-билүүнүн инструменттерин болжолдогон.

- Мамлекеттик бийлик органдарына сурамжылоо багыттоо (Өкмөт, ИИМ, ЖӨБО/ЖӨБ, ЭСӨМ);
- Фокус-топтук дискуссиялар аркылуу мыйзамдарды ишке ашырууга тартылган мамлекеттик бийлик органдарынын борбордук аппараттарынын кызматкерлерин сурамжылоо;
- Эки фокус-топтук дискуссиялар аркылуу укук бузуулар жана үй-бүлөлүк зомбулук тармагындагы профилактикалык чараларды ишке ашырууга тартылган жарандык коом уюмдарынын өкүлдөрүн сурамжылоо;
- Ички иштер органдарынын кызматкерлеринен, мамлекеттик бийлик органдарынын өкүлдөрүнөн, жергиликтүү өзүн-өзү башкаруу жана коомдук профилактикалык борборлордон 19 интервью;
- Тышкы булактардын материалдарынан окуп-билүү.

Чечимдеринде көрсөтүлгөн жана баалоо алкагындагы суроолорго жооп берүүчү мамлекеттик бийлик органынын расмий көз карашы сурамжыланган тиешелүү бөлүмдөрдүн кызматкерлеринин пикири менен дайыма эле дал келе бербестигин белгилеп кетишибиз керек.

Сурамжылангандардын максималдык ачыктыгын камсыздоо максатында аталган тактамада респонденттердин аттары жана кызмат орундары көрсөтүлгөн жок.

Жумушчу топ Өкмөттүн Аппаратына, Ички иштер министрлигине, Эмгек жана социалдык өнүктүрүү министрлигине, Юстиция министрлигине, Жергиликтүү өз алдынча башкаруу иштери жана этностор аралык мамилелер боюнча Мамлекеттик агенттигине, ошондой эле консультативдик, информациялык жана техникалык жактан көмөк көрсөткөн эл аралык уюмдардын жана жарандык коомдун өкүлдөрүнө: «Сорос-Кыргызстан» Фондуна, «Сейферворлд» жергиликтүү өкүлчүлүгүнө, «Альтернатива» үй-бүлөнү калыбына келтирүү борборуна, демократиялык процесстерди окуп-үйрөнүү борборуна, «Поколение Инсан» коомдук фондуна, «Шанс» кризистик борборуна, кризистик борборлор Ассоциациясына, «Мужчины против насилия» фондуна, «Алга» аялдардын бирикмесине, жана башкаларга ыраазылык билдирет.

Жеринде сурамжылоону жүргүзүүгө көмөк көрсөткөндүгү үчүн «За международную толерантность» Фондуна өзгөчө ыраазылык билдиребиз.

БААЛООНУН ЖЫЙЫНТЫКТАРЫ

1. “Кыргыз Республикасындагы укук бузуулардын алдын алуу жөнүндө”

КР Мыйзамынын айрым нормаларынын аткарылышын баалоо

Укук коргоо органдары

1. “Кыргыз Республикасындагы укук бузуулардын алдын алуу жөнүндө” КР Мыйзамынын 6-беренеси укук бузуулардын алдын алуунун субъектеринин кеңири катмарын аныктайт, аларга мамлекеттик органдар, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары, коомдук уюмдар, коомдук алдын алуу борборлору (мындан ары КААБ), бирикмелер, ишканалар, мекемелер жана андан башка менчигинин түрүнө карабай чарба жүргүзүүчү субъектилер, кызмат адамдары, ошондой эле ушул аймакта жашаган айрым жарандар, чет элдик мамлекеттердин жарандары жана жарандыгы жок адамдар кирет.
2. Жогоруда көрсөтүлгөндөрдүн ичинен бул тармакта салт катары негизги жүк милицияга жүктөлгөнү менен, ички иштер органдары (ИИО) алдын алуунун негизги субъектиси катары бөлүп көрсөтүлгөн эмес. Бул аракеттеги мыйзамдын нормаларына эле байланыштуу эмес, бул коомдук тартипти камсыз кылуу ички иштер органдарынын өзгөчө милдеттери болуп эсептелет деген адаттагы күтүүлөргө да байланыштуу. Бул органдар боюнча (профильдүү) мыйзамдарга көбүрөк таянуу менен, ошондой эле алдын алуунун башка субъектери менен активдүү өз ара аракеттенүүнү сунуштап, укук коргоо органдарынын алдын алуу боюнча функциясын мыйзам өз алдынча кыска гана эскертип кеткен. “Кыргыз Республикасынын ички иштер органдары жөнүндө” КР Мыйзамында деле иштеги алдын алуунун компоненттери тууралуу ачык-айкын бөлүп көрсөтүлгөн эмес, болгону милдеттердин катарына кылмыштын, тартип бузуунун алдын алуу боюнча эскертүү (8-бер.), алдын алуунун учетунда турган адамдардын учетун жүргүзүүгө байланыштуу укуктардын тизмеси көрсөтүлгөн (9-бер.).
3. “Кыргыз Республикасындагы укук бузуулардын алдын алуу жөнүндө” КР Мыйзамын жана ИИМдин “ИИО жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары жана коомчулук менен өз ара аракеттенүүнү чыңдоо боюнча” №162 от 28.02.2008 г. буйругун аткаруу максатында жашы жете электердин иштери боюнча инспекторлордун жана участкалык милиционерлердин ишин жетектөөчү аймактык ИИО жетекчилери коомдук-алдын алуу борборлорунун (КААБ) жыйындарына график боюнча катышып келатышат. Ар айлык негизде аймактык ШИИБ – областтардын ИИБ ИИМдин коомдук коопсуздук кызматына МЫУ, ЖЖИИ, КПБ жана коомдук түзүмдөрдүн ишмердигинин жыйынтыктары боюнча отчеттук маалыматтарды даярдайт.
4. Жер-жерлерде алдын алуу иштерин жүргүзүү боюнча негизги жүк милициянын ыйгарым укуктуу учатковоюна жүктөлгөн. Милициянын ыйгарым укуктуу учатковоюнун ишмердигин уюштуруу боюнча Көрсөтмөлөргө ылайык (ИИМ буйругу 14.12.2018-ж.) МЫУ бул функцияларды аткарат, анын ичинде: профилактикалык учетте турган жана ошол аймакта жашаган адамдар менен алдын алуу иштерин жүргүзүү жана ал аймактарда кылмыш жана кылмыш аракеттерин жасоого, тартип бузууларга түрткү берүүчү шарттарды жана себептерин аныктоо жана жоюу иштери. ж.б. Көрсөтмөлөрдө өз ара аракеттенүүлөрдүн формалары, ошондой

эле иштин башка аспекттери аныкталган. Алдын алуу иштеринин дагы бир ири блогу - жашы жетпеген өспүрүмдөрдүн арасында - жашы жете электердин иштери боюнча инспекторлор (ЖЖИИ) камсыздайт.

5. Алдын алууларга тартылган ЖКУнын сурамжылоолору МЫУ жана ЖЖИИ ишиндеги кеңири таркаган жана көп жылдан бери чечилбей келген бир катар проблемаларды аныктады. Алдын алуу иштеринин күчөтүлгөн шарттары камтылган жаңы Көрсөтмөлөрдүн кабыл алынганына карабай, МЫУ кызматында эл менен өз ара аракеттенүү жана алдын алуу иштеринде кемчиликтер сакталып калууда.
6. Жашоочуларды жана ЖКУ сурамжылоо көрсөткөндөй, көп учурда МЫУнын тиешеси жок милдеттерди чечүүгө тартылат, мисалга, нөөмөттүк күзөт иштерине, бир жерди курчоого алууга, натыйжада участка ач жылаңач калып калат. Жана бул участковойду административдик участканы тейлөөгө байланышпаган милдеттерди чечүүгө пайдаланууга түздөн-түз тыюу салынганына карабай болуп жатат. (МЫУнун ишмердигин уюштуруу боюнча Көрсөтмө П.35).
7. Сурамжыланган ЖКУнун өкүлдөрү жана жашоочулар башка проблемалардын ичинен кызматкерлердин бул категориясынын арасынан кадрлардын тез алмашуусун аташкан, анын натыйжасында иштеги профилактикалык компоненттин сапаты, жашоочулар менен маалыматтык иштердин, алар менен болгон байланыштардын жабыркап жатканын белгилешкен. Кээде МЫУ бир административдик участкада үч ай да иштебеген учурлар көп. Сурамжыланган эксперттер жана ЖКУнын өкүлдөрү бул көрүнүштү бул бөлүмдөрдө кызмат кылуунун барксыздыгы менен байланыштырышат, ошондуктан алар тезирээк оперативдик жана тергөө кызматтарына ишке орношууга аракеттенишет. Сурамжылангандардын бири: - “Бул кызмат МЫУ жана ЖЖИИ кызматкерлерине “эс алуучу база” болуп калды, карьердик өсүүдөгү керектүү тепкич, бирок анда көпкө калууга эч ким кызыкдар эмес”-деп белгиледи. Кадрлардын тез алмашуусунун интенсивдүүлүгү Көрсөтмөлөргө карама-каршы келет, анда *МЫУ, жогорку кызматка которуудан башка учурларда, бир административдик участкадан экинчиге же, башка кызматка которуу мурунку административдик участкада 3 жылдан кем эмес кызмат кылгандан кийин жүргүзүлөт* деп белгиленген.

Өз кезегинде сурамжыланган ИИМдин БА кызматкери белгиленген мөөнөтүнөн мурда которуулар министрдин орун басарынын макулдугу менен жана кызматкердин үй-бүлөлүк шартына гана байланыштуу жүргүзүлөрүн белгиледи.

Жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары

8. “Кыргыз Республикасындагы укук бузуулардын алдын алуу жөнүндө” КР Мыйзамынын 6-беренесине ылайык ЖӨБО алдын алуунун негизги субъектеринин катарына кирет. Алар ЖМА менен катар эле укук бузуулардын алдын алуу боюнча жана анын субъектерине жалпы жетекчиликти жүргүзүүгө тийиш; социалдык-экономикалык өнүгүү пландарында укук бузуулардын алдын алуу чараларын кароого тийиш; укук бузуулардын алдын алуу боюнча комплекстүү жана башка программаларды бекитүүсү зарыл; өз административдик аймагында укук бузуулардын алдын алуу боюнча мыйзамдуулуктун сакталышын камсыз кылат. ж.б.

9. ЖӨБЭММА жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары тарабынан тиешелүү иштердин аткарылганын белгилейт, анын ичинде КПБнын ишмердигинин алкагында да болгон. Ошол эле кезде укуктук коллизияга, (“Өз ара аракеттенүү жана пландоо” бөлүгүн караңыз) ошондой эле, жериндеги финансалык жана адам ресурстарынын жетишсиздигине көңүл бурган. Ошентип, 484 ЖӨБОдон 376 өзүн камсыздай алган эмес, (дотацияда болгон) ошол себептен алдын алуу маселелерин жөнгө салуучу мыйзамдын нормаларын аткарууда кыйынчылыктар келип чыгууда. Мындан тышкары муниципалдык органдарда штаттык бирдиктердин саны жана сапаты, алардын тиешелүү милдеттерин натыйжалуу аткаруу жөндөмү тууралуу маселелер турат.
10. Сурамжыланган ЖКУ ЖӨБ өкүлдөрүнүн акырындык менен түшүнө баштаганын белгилешкен, ошол эле кезде бул роль көпчүлүк учурларда чектелүү деп эсептешет. Мында адам фактору чоң мааниге ээ: кайсыл жерде ЖӨБО башчысы алдын алуу иштерининин аткарылышына өз катышын күчөтүүгө кызыкдар болсо, бул иш кыйла натыйжалуу жүргүзүлөт. ЖӨБ кызматкерлеринин арасында коомдук тартипти камсыз кылууга көмөктөшүү, алдын алуу милдеттерин ишке ашыруу жана координациялоо багытындагы потенциалын жогорулатуу боюнча маселе турат. Айрым бир окутуу иш чаралары өткөрүлүп келе жатат, бирок, милиция сыяктуу эле, кадрлардын тез алмашуусу буга окшогон окуулардын таасирин азайткан фактор болуп калууда. Мындан тышкары, ЖКУ жана ЭУ өз алдынча бардык ЖӨБОнын камтый албайт жана пилоттук коомдук байланыштар менен гана чектелет. Ошол эле кезде алгылыктуу иш катары Президенттин алдындагы Башкаруу Академиясынын окуу программасына “ЖӨБ органдарында укук бузуулардын алдын алуу” окуу-методикалык курсунун киргизилгени аталган.

Өз ара аракеттенүү жана пландоо

11. “Кыргыз Республикасындагы укук бузуулардын алдын алуу жөнүндө” КР Мыйзамында алдын алуу субъектилеринин өз ара аракеттенүүсүнүн зарылдыгы өзгөчө белгиленген. Кызматташунун туруктуу формасы катары *укук коргоо органдарынын (УКОКЖ) (7-бер.) жана коомдук практикалык борборлордун (12-1-бер.) координациялык жыйындары* аныкталган.
12. Укук бузуулардын алдын алуу маселеси боюнча УКОКЖнын ыйгарым укугу “Кыргыз Республикасындагы укук бузуулардын алдын алуу жөнүндө” КР Мыйзамынын 7-беренеси менен жөнгө салынат. Алар райондун, шаардын, областтын алдындагы ЖМА жана ЖӨБО түзүлөт. УКОКЖна ким кирери, аны түзүүнүн тартиби жана башка уюштуруу иштери мыйзамда такталган эмес. УКОКЖнын түзүү жана уюштуруу маселелерин жөнгө салуу нормалары “Кыргыз Республикасынын борборунун статусу жөнүндө” мыйзамда гана бекитилген. Бул нормалар “Жергиликтүү өз алдынча башкаруу жөнүндө”, “Жергиликтүү мамлекеттик администрациялар жөнүндө” жана “Ош шаарынын статусу жөнүндө” КР Мыйзамдарында жок. Бул маселелер мурда УКОКЖ жөнүндөгү Жобо менен (КРӨТ “Коопсуздукту камсыз кылуу Кеңеши жөнүндө” 1.04.2011 №151) жөнгө салынуучу. Сурамжыланган ЖКУ жана эл аралык уюмдардын өкүлдөрү УКОКЖнын ишмердигиндеги ачык регламентациянын жоктугун укук коргоо органдарына гана көңүл бурдуруп, алардын ишмердигин чектеген, ЖӨБО жана жарандык коомду бирдей шартта тарта албаган, анын өзүнүн аталышынан көрүшөт.

13. УКОКЖнын ишмердиги тууралуу маалымат ИИМнен кат жүзүндө келип түшкөн жок. ИИМдин БАнын сурамжыланган өкүлү УКОКЖнын *концептуалдык мүнөзүн, алардын жалпы гана багыт берерин, укук бузуулардын алдын алуу жаатындагы өз ара аракеттенүүнүн жол картасын иштеп чыгарын* белгилеген. Ошол эле кезде, ИИМдин БАнын башка сурамжыланган өкүлү мыйзам ЖМА менен ЖӨБОын УКОКЖ ишмердигин жетектөөгө милдеттендиргенге карабай, негизги кыймылдаткыч күч милиция экенин билдирген. ЖӨБОнын аткаруучу башчылары УКОКЖнын ишмердигине дайыма катышып келерин жана протоколдук тапшырмаларды шылтоосуз аткарып келе жатканы тууралуу ЖӨБЭММА кат жүзүндө маалымат берген.
14. ЖӨБОнын өкүлдөрүн сурамжылоо көрсөткөндөй, ЖӨБОнын аткаруучу башчылары ар кандай мөөнөттөрдө өткөрүлүп туруучу райондук УКОКЖнын жыйындарына катышып турары белгиленген. Катышуунун форматы бирдей эмес. Ал көпчүлүк учурларда формалдуу, бирок кээде бир топ иштелип чыккан моделдери да кездешет, мисалы: эгерде айыл өкмөтүнүн алдында “УКОКЖнын ячейкасы” түзүлсө, ЖӨБOnун башчысы УКОКЖнын жыйынында алдын алуу боюнча көтөрө турган бардык суроолорду мурдатан даярдап коюшат¹.
15. Сурамжыланган ЖКУнын өкүлдөрү буларды белгилешти, УКОКЖ сыяктуу структура жөнүндө угушкан болсо да, алардын ишмердиги тууралуу кыскача маалыматы жок, алардын ишине катышышпайт. Координациялык аймактарды өнүктүрүүгө жардам берип келе жаткан Эл аралык уюмдун өкүлү УКОКЖ жарандык таасирден алыстап калганын белгиледи. Анын ою боюнча, булар негизинен ал жерде укук-тартип, кылмыштуулук менен күрөшүү жана өзгөчө кырдаалдар маселелеринин тар чөйрөдөгү катмары гана көтөрүлөрү, а күн тартиби ар кандай деңгээлдеги жашыруундуктарды камтышы мүмкүн экендигинен болуп жатат деп белгилейт.
16. “Укук бузуулардын алдын алуу жөнүндө” КР Мыйзамы улуттук деңгээлде УКОКЖны түзүү боюнча түздөн-түз белгилебесе да, мурдагы аракеттеги КРӨТ 20.07. № 276 негизинде Өкмөттүн алдында УКОКЖ бар болгон. Азыркы учурда Өкмөттүн алдында функциясы ушуга окшогон башка коллегиялык түзүм иштеп жатат - коопсуздукту жана укуктук-тартипти камсыздоо боюнча Кеңеш (КРӨТ 1.04.2011-ж. № 131). Анын ишмердиги тууралуу ачык булактарда маалымат жок.
17. “Биргелешкен коопсуздук жана кылмыштуулуктун алдын алуу саясаты” темасындагы II Улуттук конференциянын (2018) катышуучулары алдын алуунун негизги субъектеринин өз ара аракеттенүүсүнө системалуу түрдө жолтоо болгон, жалпы профилактика маселелери боюнча улуттук аймактын жоктугу орчундуу кемчилик экенин белгилешкен.
18. УКОКЖнын төмөнкү деңгээлдегилеринен алынган, жыйынтыкталган маалыматтарды, УКОКЖнын ар кандай деңгээлдеги өз ара аракеттери жана системада болгон координациялар тууралуу суроолорго Өкмөт маалымат берген жок. Ошону менен бирге, КРӨА камсыз кылышы мүмкүн болгон, бардык УКОКЖ арасында өз ара аракеттенүү зарылдыгы, же, ачык жалпы улуттук диалогдук аймактын керектиги тууралуу укук коргоонун алдын алуу сферасында иштеп келе жаткан ЖКУ жана ЭУ бир канча жолу маселе көтөргөн. Жогоруда биз атын ата-

¹ Буга окшогон «ячейка», мисалы, Жалал-Абад областынын Сузак районунун Багыш айыл аймагында бар.

ган конференциянын катышуучулары, мындай аймакта “бул чөйрөдө иштегендердин баарын бириктирип жана тажрыйба алмаштырып, алдыдагы иш аракеттерди кабарлашуу менен күчөтүп координация кылса болот” - деп белгилешкен. Бир катар чет өлкөлөрдө чечим кабыл алуу боюнча төмөнтөн жогорку деңгээлге суроолорду жөнөтүүгө мүмкүн болгон, өз ара аракеттенүүнүн үч тепкичтүү системасы иштейт. Бул алдын алуу компоненттерин күчөтүүгө укук коргоо ишмердиктерин багыттоого мүмкүнчүлүк берди.

19. Улуттук деңгээлдеги диалогдук аймакты түзүү боюнча келечектүү тажрыйба катары эки мисалды атасак болот - бул Өкмөттүн алдындагы реформалоо жана укуктук-тартип системасын өнүктүрүү боюнча Кеңеш жана координациялык жолугушууларды пилоттоо. Биринчи аймак ИИОын реформалоо (2013) боюнча иш-чаралардын Комплексин ишке ашыруу алкагында түзүлгөн. Алдын алуунун тематикасы анын багытына кирбесе да, анын чыгышынын жогорку деңгээли, бир калыптуулугу жана ачыктыгы алдын алуу максатындагы ушундай чөйрөнү долбоорлоодо үлгү катары кызмат кылышы мүмкүн. Ошондой эле Сейферворлд жана «За международную толерантность» коомдук фонду Өкмөттүн колдоосу менен алдын алуу маселелери боюнча областтык (Ош, Жалал-Абад, Баткен) жана улуттук деңгээлдеги координациялык жолугушууларды уюштурат. Жолугушуулардын идеясы региондордун ИИО, ЖӨБО, ЖМА, жана ЖКУнын өкүлдөрүнөн сунуштарды жана проблемаларды топтоо жана аларды мамлекеттик бийликтин борбордук органдарынын өкүлдөрүнүн алдында айтып берүү болуп саналат.
20. Акыркы жылдары системасыз өз ара аракеттенүүлөр активдешкени тууралуу сурамжыланган ЖКУ өкүлдөрүнүн сөзүнөн тастыкталган. Алар ЭУ жана ЖКУ долбоорлорунун алкагында өткөрүлүүдө, бирок ал тиешелүү шартта, мындан ИИМ жана башка түзүмдөр өздөрүнүн кызыкчылыктарына жараша пайдалуу экенин көрүшүүдө. Алдын алуу жөнүндө айтканда, укук бузуулардын алдын алуу жана коомдук коопсуздук боюнча биргелешкен пландарды өнүктүрүү сыяктуу кызматташуунун багыттарын бөлүп көрсөтүүгө болот, (БКБУУБ, Жарандык союз), КПБ жана координациялык жолугушуулар (Сейферворлд, ЭАТКФ, БКБУУБ), тышкы кызматтардын кызматкерлеринин потенциалын жогорулатуу (БКБУУБ, ДПИБ), ЖЖИИ потенциалын жогорулатуу жана кыйын турмуштук шартка кабылган балдар менен иштөө (Инсан поколений, ЦВС “Альтернатива”, Бир-Дүйнө Кыргызстан), зордукчул экстремизмди жок кылуу (БКБУУБ, Жарандык союз, Сейферворлд, ЭАТКФ) ж.б. Сурамжыланган ЖКУнын баасына ылайык, мамлекеттик түзүмдөр тарабынан ачыктык, айрыкча ИИМде, алдын алуунун аталган багыттарында көбөйгөн. Ошол эле кезде системалуулуктун, жетекчилердин эркине көз карандылык, институционалдык эс тутумдун жоктугу белгиленген. *“Ал тургай бизге бир жетекчи менен кайсы бир чечимди, ведомстволук актыны же УЧАны иштеп чыгууга жетишилген күндө деле, анын кетиши менен жаңы жетекчи эч нерсе жасабай коет”* – деп бир ЖКУнун лидери белгиледи.
21. Жергиликтүү деңгээлде “Укук бузуулардын алдын алуу жөнүндө” КР Мыйзамынын 12-1 бер. негизинде түзүлгөн коомдук-профилактикалык борборлор көбүрөөк тараган. Бул түзүмдөр укук бузуулардын алдын алуудагы жарандар менен ЖӨБОын бирге катыштыруу максатында ЖӨБОнын аймагында түзүлгөн, коммерциялык эмес уюмдар катары аныкталган. Бул жерде мыйзам жергиликтүү бюджеттен тышкары КПБ гранттык жана башка кайтарымсыз жардамдарды

тартууга жол берет, ал максат үчүн юридикалык жак катары түзүлүп, банктарда эсеп ачып, печать жана бланка сыяктуу тиешелүү реквизиттерге ээ болуп, жалпы максатка жетүү үчүн ассоциацияларды жана бирикмелерди түзөт. “Жергиликтүү өз алдынча башкаруу жөнүндө” КР Мыйзамынын 62-бер. 1-бөлүгүнө ылайык, жергиликтүү маанидеги маселелерди натыйжалуу жана оперативдүү чечүү максатында ЖӨБО коммерциялык уюмдарды түзүүгө укуктуу. Бирок ЖӨБЭМА мыйзамдын нормаларынын арасында мүчүлүштүктөрдүн бардыгын белгилейт. Алсак, “Укук бузуулардын алдын алуу жөнүндө” КР Мыйзамынын 12-1 бер. ылайык КПБ түзүүчүлөр ЖӨБО (юридикалык жак) болсо, “Коммерциялык эмес уюмдар жөнүндө” КР Мыйзамынын 19-бер. ылайык физикалык жактар.

22. КПФ уставы №747 КРӨТ менен 2015-жылдын 27-октябрында бекитилген, ЖӨБОНа ошонун негизинде коомдук-профилактикалык борборлордун учредителдик документтерин иштеп чыгып, бекитүү сунушталган.
23. Расмий маалыматтарга ылайык, ресбуликада 531 КПБ иштейт, аларга 10159га жакын коомчулуктун өкүлдөрү бириккен, анын ичинен 726 аксакалдар соттору, 564 жаштар уюмдары, 540 аялдар кеңештери бар. Ошол эле кезде, сурамжыланган ИИМ БА өкүлү КПБ 30% гана натыйжалуу иштеп жатат деп эсептейт. Мунун ийгиликтүүлүгүнүн фактору катары ЖКУ жана ЭУ тарабынан мындай борборлорду колдоо үчүн 40 млн. сомго жакын каражат тартылып, көрсөтүлгөн түз колдоолор аталат. Бирок, бул каражаттар узак убакыттуулук жана туруктуулук көз карашында жетишсиздик кылат.
24. Юридикалык жак катары катталуунун эсебинен өз алдынча каражат тартуу мүмкүнчүлүгү кыйынчылык менен ишке ашуучу маселе болуп калды, 2019-жылдын 23-апрелине карта юридикалык жак катары 26 КПБ катталган, бул 5% азын түзөт, анын ичинен 24ү мекеме формасына ээ, ал эми 2си коомдук бирикме.
25. Сурамжыланган ЖКУ өкүлдөрү, көпчүлүк ЖӨБ дотациялык мүнөзүнө байланыштуу (ЖӨБЭМА маалыматына ылайык 484түн ичинен 376сы дотацияда), ошондой эле укуктук коллизиялардын барынан ЖӨБО профилактикалык иш-чараларды каржылоого ынтызар эмес деп эсептешет. “Укук бузуулардын алдын алуу жөнүндө” КР Мыйзамы профилактикалык чараларды каржылоонун негизги булактарынын бири катары жергиликтүү бюджетти аныктаса да, КР Каржы министрлигинин №161-П буйругу менен 2017жылдын 17-декабрында бекитилген КР Бюджеттик классификациясы мыйзамга ылайык келтирилген эмес. Мындай ар тараптуулуктар бир катар ЖӨБО профилактика маселелерин өз бюджеттерине киргизүүдөн кооптонууга алып келүүдө. Сейферворлд колдоосу менен өткөрүлгөн мыйзамдарды анализдөө отчетунун маалыматына ылайык², кээ бир ЖӨБО коомдук профилактикалык борборлордун ишмердигин колдоо боюнча каражаттарды “Коомдук тартип жана коопсуздук” чыгаша статьясына, а кээ бирлери 701 “Жалпы маанидеги мамлекеттик кызмат” статьясына салышат.
26. Профилактика менен иш алып барган уюмдардын талкуусу аракеттеги КПБ моделинин чектелүү экендигин (аксакалдар соттору, аялдар кеңештери, жаштар комитеттери - профилактика

2 УКОКЖ, ЖӨБО, КПБ иштерин институтизациялоо боюнча сунуштарды аныктоо жана укук бузуулардын алдын алуу боюнча КПБ иштерин каржылоо боюнча КР мыйзамдарын анализдөөнүн жыйынтыгы боюнча отчет. Saferworld -2018

тика кенештери) (мисалга, Бишкек шаары үчүн) аныкташкан. Азыркы учурда борбордо КПБ ишмердигин жандандыруу аракеттери көрүлүп жатат.

27. Профилактикалык иштерди натыйжалуу деп эсептөө боюнча түшүнүктөрдө, мамлекеттик бийлик органдарынын жана айрым кызмат адамдарынын расмий көз карашы бир тараптан, жашоочулардын жана ЖКУ экинчи тараптан, айырмачылыктарды көрсөтүүдө. Мамлекеттик бийлик органдары окутуу мүнөзүндөгү өткөрүлгөн иш-чаралардын саны тууралуу маалыматты, алардын ишине тартылган КПБ жана адамдардын санын, ар кандай укуктук-ченемдик жана ведомстволук актылардын кабыл алынышын атоого ыкташат. Ал эми жарандык тараптар конкреттүү жооптуу адамдын жүрүм-турумунда, жалпы абалда толугу менен өзгөрүүлөрдүн болуп жатканын айтышат. Системанын өзү айлана-чөйрөнүн жана жүрүм-турумдун өзгөрүп жатканына байланыштуу натыйжалуулукту аныктоо боюнча кызмат адамдарына багыт бералбайт. Мисалга, оор жашоо шартына кабылган балдар менен иштеген ЖКУ өкүлдөрү ЖЖИИ учетко алган балдардын саны менен баа берилерин айтып жүрүшөт. Бирок, балдардын антисоциалдык жүрүм-турумунун төмөндөшү, мыкты сапаттарга карата умтулушуна байланыштуу алардын жана башка бул кызматка тартылгандардын жүрүм-турумунда өзгөрүүлөр болот деп күтүлүүдө. ж.б.

Абалды өзгөртүү боюнча алдын алуунун субъектерине багыт берүү аракеттери бир топ калктуу пункттарда байкалган, ал жерлерде коомдук тартипти камыз кылуу боюнча биргелешкен планды иштеп чыгуу жана кабыл алууга БКБУБ Жарандык союз менен бирге жардам көрсөткөн. Изилдөөлөрдүн жана багытташтыруунун натыйжасында аныкталган коомчулуктагы маселелер күтүлгөн тыянактарга жана жетишкендиктердин көрсөткүчтөрүнө шылтоолонгон. Бул параметрлер иш-чаралар менен бирге ИИО жана ЖӨБО тарабынан бекитилген биргелешкен пландарга киргизилген, убакыттын өтүшү менен интервенциянын натыйжалуулугуна баа берүү аракеттери болгон.

28. Бүтүн жана натыйжалуу аракеттенүүчү укук бузуулардын алдын алуу системасын түзүү Кыргыз Республикасынын улуттук приоритеттеринин катарында турат (КР ПЖ 22.03.2007-ж. №104; КР ПЖ 21.01.2013-ж. №11; КРӨТ 01.04.2011-ж. №131)³. Бул укук коргоо органдарынан сырткары, укук бузуулардын алдын алууга байланышкан программаларды иштеп чыгуудагы жана маселелерди чечүүгө катышуудагы, тактап айтканда, башка тараптардын катышынын кеңейишин болжолдойт. Жергиликтүү деңгээлде мындай өз ара аракеттенүүлөр бир калыптуу мүнөзгө ээ болуп бара жатат, бирок, ал жерде деле ЖКУ жана ЭУ өз ишмердигин ишке ашырган пилоттук коом өкүлдөрү менен чектелүүдө. Өз ара аракеттенүүнүн ыкмаларынын ичинен укук бузуулардын алдын алуу чараларын биргелешип пландоону белгилеп кетсе болот. Ошол эле кезде, мындай өз ара аракеттенүүлөр колдоого алына турган, жалпы профилактика боюнча пландын жана чөйрөнүн жоктугуна байланыштуу, улуттук деңгээлдеги мындай туруктуу өз ара аракеттенүүлөр али жок.

3 УКОКЖ, ЖӨБО, КПБ иштерин институтизациялоо боюнча сунуштарды аныктоо жана укук бузуулардын алдын алуу боюнча КПБ иштерин каржылоо боюнча КР мыйзамдарын анализдөөнүн жыйынтыгы боюнча отчет. Saferworld -2018

2. “Үй-бүлөлүк зомбулуктан сактоо жана коргоо жөнүндөгү” КР Мыйзамында алдын алуу иштери боюнча мыйзамдын аткарылышын баалоо. (23-бер.)

29. 23-беренеге ылайык үй-бүлөлүк зомбулуктун алдын алуу (эскертүү) үй-бүлөлүк зомбулуктан сактоо жана коргоо боюнча бардык субъекттер тарабынан өз компетенциясынын чегинде жүргүзүлөт.

Алдын алуунун (эскертүүнүн) чарасына кирет: 1) үй-бүлөлүк зомбулуктун алдын алуу боюнча программаны иштеп чыгып, ишке киргизүү, анын ичинде үй-бүлөлүк зомбулуктан жабыркаган жана үй-бүлөлүк зомбулук көрсөткөн тараптарга атайын программа иштеп чыгуу; 2) профилактикалык аңгемелешүүлөр, консультациялар, анын ичинде ишеним телефону аркылуу үй-бүлөлүк зомбулуктун кайталануусуна жол бербөө жана алдын алуу, ошондой эле жабырлануучунун коопсуздугун камсыздоо; 3) үй-бүлөлүк зомбулук көрсөткөн жактарды учетко алып каттоо; 4) коргоо орденинин шарттарынын аткарылышына көзөмөл; 5) Үй-бүлөлүк зомбулуктан сактоо жана коргоо боюнча чаралар, үй-бүлөлүк зомбулуктун мыйзамсыздыгы жана жол берилбестиги, үй-бүлөлүк зомбулук көрсөткөн адамга маалымдоо; 6) ар кандай жакты дискриминациялоого жол бербөө, зомбулуксуз жана конфликтсиз жүрүм-турумду пропагандалоо, жарандын укуктарын жана эркиндигин коргоого багытталган, үй-бүлөлүк зомбулуктан сактоо жана коргоо чөйрөсүндөгү иш-чаралар, маалыматтык жана агартуу компаниялары.

30. Кыргыз Республикасынын 2018-2040-жж. улуттук өнүгүү стратегиясы (ПЖ 31.10.2018-жыл №221) үй-бүлөгө коомдун өнүгүшүнүн негизи катары көңүл бөлөт. Тиешелүү максат катары, үй-бүлөлүк зомбулукту, күч колдонуу менен жана эрте баш кошуу сыяктуу жагымсыз тажрыйбаларды токтотуу белгиленген. Бирден бир милдеттерден болуп үй-бүлөлүк зомбулуктун бардык формаларынын алдын алуу жана эскертүү болуп саналат. Буга балдарга зомбулук көрсөтүүгө байланышкан кылмыштарды укуктук талкуу рамкасына алып чыгуу, зомбулук кылган жактарга колдонулуучу жазаларды, зомбулуктун алдын алууну кароочу мыйзамдарды карап чыгуу сунушталган. Мунун негизги көрсөткүчү катары аялдарга жана балдарга зомбулук көрсөтүүгө байланышкан инциденттердин санын 2 эседен ашык кыскартуу белгиленген.
31. 2019-жылдын 1-январында күчүнө кирген КР жоруктар жөнүндө Кодекси үй-бүлөлүк зомбулук үчүн кылмыш жоопкерчилигин караган. 75-бер. “Үй-бүлөдөгү зомбулук”, 76-бер. “Убактылуу коргоо орденин шарттарын аткарбоо” айып салууну, түзөтүү жана коомдук иштерге тартууну карайт. Мурда айып пулдары 1000ден 2000 сомго жана эң катуу жазалоо 2ден 5күнгө чейин камоо болгон. Жаңы кодекс 60миңден 80миң сомго чейин айып пул карайт, камоо болсо такыр жок. ИИБ кызматкерлерин сурамжылоодо, алардын бул чечим менен макул эместиги анык болду, алардын ою боюнча, камоо адамдарды кайрадан үй-бүлөлүк зомбулук көрсөтүүдөн кармап, профилактикалык милдетти аткарчу экен. Зомбулук көрсөткөн тараптын салынган айып пулду төлөө мүмкүнчүлүгү тууралуу да маселе көтөрүлүүдө, ушул финансылык оорчулуктан үй-бүлөлүк конфликтердин күчөшү толук мүмкүн.
32. “Үй-бүлөлүк зомбулуктан сактоо жана коргоо жөнүндөгү” КР Мыйзамынын кабыл алынышы менен үй-бүлөлүк зомбулуктун алдын алууну жөнгө салуучу бир нече мыйзамдар толукталган:

- “Кыргыз Республикасында калкка социалдык кызмат көрсөтүүнүн негиздери жөнүндө” КР Мыйзамы;
 - “Ички иштер органдары жөнүндө” КР Мыйзамы;
 - “Укук бузуулардын алдын алуу жөнүндө” КР Мыйзамы;
 - “Жергиликтүү өз алдынча башкаруу жөнүндө” КР Мыйзамы;
 - “Аксакалдар соту жөнүндө” КР Мыйзамы;
 - “Телевидение жана радиоберүү жөнүндө” КР Мыйзамы;
 - “Кураалдар жөнүндө” КР Мыйзамы.
33. ЭСӨМ кызматкерлеринен алынган маалыматтарга ылайык министрликтин алдында түзүлгөн ведомстволор аралык топ нормативдик актылардын долбоорун иштеп чыккан. Бул документтерди бир токтом менен кабыл алуу пландаштырылууда. Өкмөттүн Аппаратынын маалыматына ылайык КР Өкмөтүнүн “Үй-бүлөлүк зомбулуктан сактоо жана коргоону ишке ашыруу тартиби жөнүндө” Токтомунун долбоору Өкмөттүн Аппаратынын кароосунда турат.
- Токтомдун долбоору өзүнө камтыйт: 1) Үй-бүлөлүк зомбулуктан сактоо жана коргоону ишке ашыруучу мамлекеттик органдардын өз ара аракеттешүү тартиби; 2) үй-бүлөлүк зомбулуктан жабыр тарткан жактарга жардам көрсөтүүнүн тартиби; 3) үй-бүлөлүк зомбулук көрсөткөн жактардын зордукчул жүрүм-турумун өзгөртүү боюнча типтүү ырааттоочу программа.
34. ЖКУ өкүлдөрүнүн маалыматына ылайык, аталган УЧА кабыл алуу процесси создукурулуп кетти, ошондуктан механизмдеринин жоктугунан, мыйзамды аткаруудагы кыйынчылыктар байкалууда. Координациялоо укугун ИИМ же ЭСӨМ берүү пландаштырылган, бирок узак убакытка чейин (бир жыл ичинде) маселе чечилген эмес, деп белгиленет. Кийин гана Премьер-министр катышкан жумушчу топтун жыйынында бул функцияны ЭСӨМ жүктөө боюнча чечим кабыл алынган. Ошол эле кезде сурамжыланган ИИМ БА өкүлдөрү, ЭСӨМ башка министрликтер менен бир деңгээлдеги орган, ошондуктан ыйгарым укуктуу орган статусу боюнча жогору турушу зарыл, мисалга, Президенттин же Өкмөттүн Аппаратынын деңгээлинде болуш керек деп белгилешкен. Азыркы учурда ЭСӨМ гендерлик бөлүмүндө бир нече гана адам иштейт, ЭСӨМ БА сурамжыланган кызматкерлеринин ою боюнча, алар өздөрүнө берилген тапшырмалардын көлөмүн аткарууга толук өлчөмдө жетише албай жатышат.
35. Сурамжыланган ЖКУ сөзү боюнча, ЭСӨМ башка органдар менен өз ара аракеттенүүчү жана ыйгарым укуктуу органдардын ишмердигин координациялоочу борборду презентациялашкан, бирок аны каржылоо үчүн 40 млн. сомго жакын каражат керек болот. Буга каражат жок.
36. Үй-бүлөлүк зомбулуктун алдын алуу мыйзамын ишке ашырууга республикалык бюджеттен каражат бөлүнбөй жатканын ЖКУ да белгилеп көрсөтөт. Иш чаралардын негизги бөлүгү Эл аралык уюмдардын жана ЖКУ эсебинен өткөрүлүп жатат.
37. КРӨА жана ИИМ расмий маалыматтарына ылайык, азыркы учурда Эл аралык уюмдардын жана БӨУ колдоосу менен төмөнкүлөр ишке ашырылган:
- ИИМ менен бирге ДПИБ, КТБУУФ, БУУӨП, ошондой эле тажрыйбалашкан юристтер, адвокаттар, соттук эксперттердин катышуусунда зомбулуктан жабыр тарткан аялдар ме-

нен иштөөчү бардык тергөө бөлүмдөрүнүн кызматкерлерине практикалык окуу куралы иштелип чыккан;

- ДПИБ жардамы менен статистикалык отчеттуулукту жүргүзүү боюнча методикалык сунуштар иштелип чыккан;
- “Открытая линия” коомдук фонду жана БУУӨП жардамы менен ИИМ сайтына гендердик дискриминацияга жана зомбулукка жол бербөө боюнча 5 квест жана 12 видеоматериалдар жайгаштырылды;
- ИИМ жана ДПИБ ведомстволор аралык жумушчу топтун курамында, Жоруктар жөнүндө Кодекске дал келтирүү максатында, “Үй-бүлөлүк зомбулуктан сактоо жана коргоо жөнүндөгү” КР Мыйзамына толуктоолорду киргизүү жөнүндө” мыйзамдын долбоорун иштеп чыгып, министрликтер менен ведомстволорго макулдашууга жөнөткөн;
- 2019-жылдын август-сентябрь айында ИИМ КЖБУУФ колдоосу менен мыйзамдын ишке ашырылышынын натыйжалуулугун баалоо боюнча айрым региондордо мониторинг иштерин жүргүзүүнү пландаштырууда.

38. Эмгек жана социалдык өнүктүрүү министрлигинин кызматкерлеринин маалыматына ылайык, 2019-жылы аталган мыйзамды аткаруу субъектери - Чүй, Жалал-Абад, Ош областтарынын өкүлдөрү менен жумушчу семинарлар өткөрүлгөн. Мамлекеттик органдардан жалпы катышкандардын саны 478 адам, алар менен бирге ЭСӨМ өкүлдөрү бар. Жалал-Абад, Баткен, Ош, Нарын, Талас, Ысык-Көл, Чүй областы, Бишкектин журналисттик бирикмелери үчүн тренингдер өткөрүлгөн.

39. ЖӨБЭММА маалыматына ылайык, ЖӨБО өкүлдөрү, үй-бүлөлүк зомбулук фактыларын ачыктоо боюнча ОПСД жана ЖЖИИ кызматкерлери менен биргелешкен рейддерди уюштуруу жана өткөрүүгө колдоо көрсөтүшөт. Аксакалдар сотторунун, аялдар кеңешинин, жаштар комитеттеринин мүчөлөрү менен биргеликте үй-бүлөлүк зомбулуктун жабырлануучуларына түшүндүрүү иштерин жүргүзүшөт. Ошондой эле алар профилактикалык иштерге катышып, жалпы билим берүүчү мекемелерде, профилактикалык аңгемелешүүлөрдө, семинар, форумдарда жана медицина кызматкерлеринин катышуусундагы лекцияларга барышат.

ЖӨБЭМА пикирине ылайык, үй-бүлөлүк зомбулуктун алдын алуу боюнча берилген ыйгарым укуктар ЖӨБО кызматкерлерине кошумча оордукту келтирип жатат. ЖӨБЭМА маалыматына ылайык, бул функцияларды аткарууга башка да милдеттерди аткарган, жооптуу катчылар, башчынын орун басарлары, айыл өкмөтүнүн адистери тартылган. Бул кызмат адамдары үй-бүлөлүк зомбулуктун проблемалары менен иштөөгө адистик билими, тажрыйбасы да жетишпейт. Көптөгөн ЖӨБО жабыр тарткандарга квалификациялуу жардам бере ала турган юристтер жок.

40. “Үй-бүлөлүк зомбулуктан сактоо жана коргоо жөнүндөгү” КР Мыйзамынын долбоорун макулдашуу учурунда жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын ыйгарым укуктарына жана милдеттерине кирген айрым нормаларды алып таштоо боюнча агенство сунуш кылганын ЖӨБЭММА белгилешти. Бул кабатырлануу көпчүлүк ЖӨБО материалдык, финансылык жана адам ресурстарынын жоктугуна байланыштуу болчу. Бирок, бул өтүнүчтөр эске алынган эмес.

ЖӨБЭММА пикирине ылайык, аталган мыйзамдын кабыл алынышы аракеттеги мыйзамдуулуктарда коллизиянын чыгышына алып келди. Сөз “Үй-бүлөлүк зомбулуктан сактоо жана коргоо жөнүндөгү” КР Мыйзамынын 19-бер.2-бөл. 1-пункту жөнүндө болуп жатат, ал жерде, калкты социалдык жактан камсыздоо боюнча мыйзамдын талаптарына ылайык, ЖӨБО үй-бүлөлүк зомбулуктан сактоо жана коргоо маселеси боюнча социалдык кызмат көрсөтүүнү уюштурат деп белгиленген. Бул Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 3-бер. 4-пунктунда, “КР Өкмөтү жөнүндө” конституциялык мыйзамдын 2-бер. 4-пунктуна, ошондой эле “Жергиликтүү өз алдынча башкаруу жөнүндө” Мыйзамынын 3-бер.1-бөл. 1-пунктунда аныкталган жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын жана мамлекеттик органдардын милдеттерин жана ыйгарым укуктарын аныктап чектөө принциптерине карама-каршы келет. Оор турмуштук шарттагы балдар жана үй-бүлөлөргө, социалдык жактан корголбогон жарандардын категорияларына кепилдиктеги мамлекеттик социалдык кызматты көрсөтүүчү социалдык кызматтын түйүнүн түзүү жана өнүктүрүү Эмгек жана социалдык өнүктүрүү министрлигинин функциясы экендигин ЖӨБЭММА белгилейт.

41. ИИМ маалыматына ылайык, мыйзамды ишке ашыруу алкагында эл аралык уюмдар жана жарандык коомдун уюмдары менен өз ара аракеттенүү колго алынып келе жатат. ИИМ менен биргеликте улуттук жана жергиликтүү деңгээлдерде Калктардын тобу жаатындагы БУУ Фонду (КТБУУФ), БУУ өнүктүрүү Программасы (БУУӨП), Демократиялык процесстерди изилдөө борбору (ДПИБ) иш жүргүзүшүүдө.

42. ИИМ өкүлүнүн сөзүнө караганда, коргоо ордерлери көбүрөөк бериле баштаган. Эгерда жабыр тарткандар жардам сурап милицияга кайрылса, 90% окуяларда маселе оң чечилет. ИИБ кызматкеринин пикири боюнча, коргоо ордери профилактиканын мыкты ыкмасы болуп калууда.

Коргоо ордерлеринин берилиши боюнча Өкмөттүн Аппараты жана ИИМ тарабынан берилген маалыматтар айырмаланып турат. Ички иштер министрлигинин катында 2018-жылы 7114 коргоо ордери берилди деп жазылган. Ал эми Өкмөттүн Аппаратынын каты ИИМ маалыматына таянып, бирок, 6678 башка саны көрсөтүлгөн.

Ошол эле кезде, коргоо ордерлерин берүү боюнча КРӨА катындагы маалыматтар, ИИМ катындагы үй-бүлөлүк зомбулуктун окуялары катталган маалыматтар менен дал келет, ал эми 2018-жылкы маалыматтар ажырымдуу. Бул ИИО каттоо системасындагы кемчиликтерди көрсөтүп турат.

43. Жергиликтүү деңгээлде үй-бүлөлүк зомбулук маселелерин, көпчүлүк учурларда аялдар кеңештеринин жана аксакалдар сотторунун иштери аркылуу Коомдук профилактикалык борборлор карашат.

3. Укук бузуулардын алдын алуу жана кылмыштуулукту эскертүү маселелерин жөнгө салуучу Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына анализ

Бул анализ Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин укук тартиби, кылмыштуулук менен күрөшүү жана коррупцияга каршы аракеттенүү боюнча Комитетинин 2019-жылдын 5-мартындагы чечими менен түзүлгөн, укук тартиби жана кылмыштуулук менен күрөшүү сферасындагы мыйзамдардын аткарылышына мониторинг жүргүзүүчү Жумушчу топтун тапшырмасы менен даярдалган.

Анализде Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин комитеттери тарабынан мыйзамдардын аткарылышына баа берүү боюнча Методикалык көрсөтмөлөр пайдаланылды.

Анализдин негизги тапшырмалары болуп эсептелет:

- Кыргыз Республикасында кылмыштуулукту эскертүү жана укук бузуулардын алдын алуу институтунун иштешин жана уюмдун укуктук-ченемдик негизин изилдөө;
- Мыйзамдуулуктун сапатын арттыруу боюнча сунуштарды, анын ичинде, кылмыштуулукту эскертүү жана укук тартиби жаатындагы парламенттик көзөмөлдү күчөтүү боюнча сунуштарды даярдоо.

Иште кылмыштуулукту эскертүү жана укук бузуулардын алдын алуу маселелеринин өзгөчөлүктөрүн тескөөчү улуттук укуктук-ченемдик базага анализ жүргүзүлгөн, бул сферадагы мыйзамдарды ишке ашыруунун негизги маселелери аныкталган жана ушул тармактагы мыйзамдарды жакшыртуу боюнча сунуштар берилүүдө.

Негизги тыянактар:

Кыргыз Республикасынын 2018-2040-жж. Улуттук өнүгүү стратегиясы укук коргоо органдарынын ишмердигиндеги негизги багыттардын бири катары, жасалган кылмыштардын кесепети менен күрөшпөй, укук бузуулардын алдын алуу жана профилактика жүргүзүү керек деп көрсөткөнүн белгилеп кетүү керек.

Кылмыштуулукту эскертүү жана укук бузуулардын алдын алуу сферасындагы мыйзамдардын жана мыйзам алдындагы актылардын кеңири спектринин бардыгына карабай, улуттук мыйзамдар кылмыштардын кесепети менен күрөшүүгө акцент жасаарын жана жасалган укук бузууларга чара көрүү менен алектенерин мыйзамдардын анализи ачыкка чыгарды.

Кылмыш жасоону эскертүү жана укук бузуулардын алдын алуу сферасындагы мамлекеттик саясатты натыйжалуу ишке ашыруу үчүн, тагыраак мыйзамдык башкаруу жана аны ишке ашыруу механизмдери керек экенин анализ көрсөттү. Укук бузуулардын алдын алуу боюнча 2005-жылкы атайын мыйзамдын кабыл алынышы, аталган мыйзамды аткаруу процессинде чыккан бардык маселелерди чече алган жок. Жаңы кылмыш-жаза мыйзамынын кабыл алынышы жана жаңы чакырыктар, мамлекеттик өнүгүү саясатынын жаңы багыттарын эске алуу менен кылмыштарды эскертүү жана укук бузуулардын алдын алуу жаатында улуттук мыйзамдарды кайра карап чыгуунун курч зарылдыгы келип чыгууда.

2013-2017-жж. туруктуу өнүгүү боюнча Улуттук стратегиясы юстиция системасын реформалоодогу максаттарынын бири, кылмыштуулуктун жана укук бузуулардын алдын алуунун бирдиктүү системасын түзүү болчу, бирок мындай система иштелип чыккан жок. Мындай системаны түзүү – мезгилдин талабы жана мамлекеттин өнүгүшүнүн приоритеттеринин бири катары айтылган. Башталышында кылмыштуулуктун жана укук бузуулардын алдын алуу сферасындагы мамлекеттик саясаттын бирдиктүү концепциясын иштеп чыгуу сунушталууда.

Профилактика маселелери көптөгөн мыйзамдар жана УЧА менен жөнгө салынат. Булардын аракеттеринин окшоштугуна көңүл буруу керек. Атайын чыгарылган мыйзамдар укук бузуулардын алдын алуу чөйрөсүндөгү мамлекеттик жалпы саясатка карама-каршы келбеши керек. Укук коргоо органдарынын өздөрүндөгү укук бузуулардын алдын алуу маселеси өзгөчө көңүл бурууну талап кылат. Азыркы учурда коррупция маселесинен башка, бул маселенин чечилиши боюнча жалпы байкоо жана түшүнүү жок.

Кыргыз Республикасында кылмыштуулукту эскертүү жана укук бузуулардын алдын алуу маселелерин жөнгө салуунун укуктук негиздери

Кылмыштуулукту эскертүү жана укук бузуулардын алдын алуу мамлекеттик системасын түзүү - бийликтин бардык структураларынын деңгээлинде жайылган укуктук-ченемдик базаны түзүүнү, бир эле республикалык эмес, жергиликтүү деңгээлде да бул системаны башкарууну түп тамырынан кайра карап чыгууну көздөйт.

Кылмыштуулукту эскертүү жана укук бузуулардын алдын алуунун укуктук негиздери татаал структурага ээ экенин белгилеп кетебиз, анткени ал өзүнө укуктун түрдүү тармактагы нормаларын камтыйт.

Укук бузуулардын алдын алуу маселелерин жөнгө салуучу (атайын мыйзам) негизги укуктук-ченемдик акты болуп, “Кыргыз Республикасында Укук бузуулардын алдын алуу жөнүндө” КР Мыйзамы 25.06.2005-ж. №82 эсептелет. Бул мыйзам укук бузуулардын алдын алуу чөйрөсүндөгү мамлекеттик саясаттын негиздерин аныктайт, чаралардын укуктук негиздерин белгилейт, ушул сферадагы түрдүү субъекттердин кызматташуу боюнча маселелерин жөнгө салат.

Бул мыйзамдан сырткары да бир топ КР УЧА укук бузуулардын алдын алуу маселелерин жөнгө салат: мисалга, Балдар кодексинин жашы жете электердин арасындагы укук бузуулардын алдын алуу боюнча өзгөчө бөлүгү бар; улуттук коопсуздук чөйрөсүндөгү мыйзамдар коопсуздукту камсыз кылуучу органдардын негизги милдетине, мамлекеттин зарыл турмуштук кызыкчылыктарына келген түрдүү коркунучтардын алдынан эскертүү жана жок кылуу боюнча комплекстүү чараларды көрүүнү аташат; аскер кызматкерлеринин арасында укук бузуулардын алдын алуу маселеси КР Куралдуу күчтөрүнүн ички кызматынын Уставы менен жөнгө салынат; “профилдик” деп аталган мыйзамдар ИИБ, соттор, юстиция органдары, мамлекеттик бийликтин жергиликтүү органдары жана жергиликтүү өз алдынча башкаруу ж.б.

Ал же бул чөйрөдө кылмыштуулукту эскертүү жана укук бузуулардын алдын алууну жөнгө са-

луучу КР мыйзамдарын УЧА өзгөчө категориясына киргизүү керек; коррупция менен күрөшүү мыйзамдары, үй-бүлөлүк зомбулуктан коргоо, терроризм менен күрөшүү, наркомания жана мыйзамсыз бангизат таратуу, адамдарды сатууга каршы күрөшүү, ж.б. Ушул эле категорияда, ушул сферада кызматташуу жана кылмыштуулукту эскертүү чөйрөсүндө, өлкөнүн укуктук системасынын бир бөлүгү болуп калган жана Кыргызстан ратификация кылган эл аралык макулдашуулар турат⁴.

“Кыргыз Республикасында Укук бузуулардын алдын алуу жөнүндө” Мыйзамында каралган кылмыштуулукту эскертүү жана укук бузуулардын алдын алууга көрүлүүчү жалпы мамлекеттик чаралардын маанилүүлүгүнө карабай, кылмыштуулуктун чыгуу шартына жана себептерине предметтик таасир этүү, адистештирилген мыйзамдардагы кылмыштуулукту атайын эскертүү чаралары көбүрөөк таасирдүү экенин белгилеп кетүү керек.

Өзүнүн баштапкы жазалоочу ролуна карабай, кылмыш-жаза мыйзамдары да профилактикалык сапаттарга ээ. Жаңы кылмыш-жаза мыйзамдары, мисалга, адамга таасир берүүчү кылмыш-жаза-укуктук чаралардын кеңири санына ээ, ал альтернатива катары кызмат кылуу үчүн гана чакырылбай, мисалга, адамдарды кармоо жайларында кайтарууга алуу эле эмес, укук бузгандыгы үчүн эскертүү чаралары да эсептелет. Албетте, башка маселе, кылмыш-жаза-укуктук чаралардын өзүн соттор тарабынан колдонууда турат.

Алдын алуу ишмердигин укуктук жөнгө салуунун маанилүү элементи болуп, башка укук бузууларды жана кылмыштуулукту эскертүү чөйрөсүндөгү аткаруу бийлигинин аймактык ишмердигин жөнгө салуучу, административдик эскертүү чараларын колдонуу тартиби жана негиздерин аныктоочу, административдик укуктук нормаларды колдонуу эсептелет.

Укук бузуулардын/кылмыштардын алдын алып эскертүүгө көмөктөшүүчү нормалар ошондой эле жер, эмгек, каржы, административдик жана укуктун башка тармактарында сакталган. Укук бузуулардын/кылмыштардын алдын алып эскертүүгө кирген жоболорду өзүнө камтыбаган бир дагы мындай укуктук тармак жок.

Ошентип, укук бузууларды эскертүүгө кирген, системалашкан нормалардын тобуна жүздөн ашык булактардан - мыйзамдардын жана мыйзам алдындагы ченемдик актылардын нормалары кирерин КР мыйзамдарынын анализи көрсөттү.

“Кыргыз Республикасында Укук бузуулардын алдын алуу жөнүндө” КР Мыйзамына анализ

Профилактика боюнча мыйзамдын түзүмүнө жана маанисине жалпы комментарийлер

Профилактика боюнча мыйзам 5 бөлүктөн турат. Биринчи бөлүк (Жалпы жоболор) укук бузуулардын алдын алуунун принциптерин, тапшырмаларын жана максаттарын белгилейт, укук бузуулардын алдын алуунун субъект жана объекттерин аныктайт. Экинчи бөлүк профилактиканын

⁴ Мисалга, Психотроптук буюмдар жана бангизаттардын мыйзамсыз айлануусу менен күрөшүү боюнча БУУнун Конвенциясы, Коррупцияга каршы туруу Конвенциясы, Бийликтин өзүм билемдигине жана кылмыштуулуктун жабырлануучуларына карата сот адилеттигинин негизги принциптеринин Декларациясы

субъектерин жана алардын ишмердик чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктарын санап көрсөтүүгө арналган. Үчүнчү бөлүк алдын алуу иш-чараларынын түрлөрүн (жеке жана жалпы профилактика, ИББ тарабынан административдик көзөмөл маселелери) жана аны уюштуруунун механизмдерин кыска баяндап берет. Төртүнчү бөлүк укук бузуулардын алдын алуу боюнча мыйзам бузуудагы жоопкерчилик жөнүндө кыскача эске салса, бешинчи - бул чөйрөдөгү эл аралык кызматташуу жөнүндө.

Профилактика боюнча мыйзам мамлекеттин жана коомдун приоритеттерине жана жаңы чакырыктарга жараша кайра каралуусу керек. Ал дагы, адам укугу, ювеналдык юстиция, кылмыш-жаза жана административдик укуктардын системасына жаңы мамилелерди, ошону менен бирге мамлекетти өнүктүрүүнүн улуттук стратегиясында айтылгандарды эске алуусу зарыл.

Укук бузуулардын алдын алуу боюнча жаңы мыйзам профилактика системасында, укук бузуулардын алдын алуу чөйрөсүндө жалпы мамлекеттик саясатты тизмектөөнүн пайдубалы катары кызмат кылуусу керек, укук бузуулардын алдын алуунун принциптерин жана тапшырмаларын, жалпы мамилелерди белгилөөчү тигил же бул кылмыштуулуктун түрүнө каршы күрөшө турган башка атайын мыйзамдарга (терроризм, коррупция, балдар боюнча кылмыштуулук, үй-бүлөлүк зомбулук менен күрөш, ж.б) ориентир болушу зарыл.

Жаңы мыйзамдын жоболору коомдук коопсуздук чөйрөсүндөгү инновациялык долбоорлорду (“Коопсуз шаар”, “Коопсуз мектеп”, “Коопсуз казарма” ж.б. сыяктуу) ишке ашырууга укуктук негиз катары кызмат кылуусу зарыл жана пробация институтунун киргизилиши менен жаңылыктарды эске алуусу керек.

Профилактика боюнча Мыйзамдын жалпы кемчиликтеринин бири катары көптөгөн беренелердин башкага таянган мүнөзү болуп эсептелет.

Бирдиктүү түшүндүрмө аппараты жана терминология

Тажрыйба көрсөткөндөй, укук бузуулардын алдын алуу системасын натыйжалуу башкаруу көп жагынан, профилактикалык ишмердикте пайдаланылуучу негизги түшүнүктөрдү, ошондой эле аталган чөйрөдө пайдаланылуучу бирдиктүү терминологияларды бир түрдүү туура чечмелөөгө байланыштуу.

Профилактика жөнүндө мыйзам түшүндүрмө аппаратын камтыбайт. Мыйзам “укук бузуулардын профилактикасы” эмне экени жөнүндө гана түшүнүк берет. Мыйзамда - укук бузуу деген эмне (бузуу, жосун же кылмыш), укук бузуулардын алдын алуу системасы (механизмдери жана элементтери), укук бузуулардын алдын алуу чөйрөсүндөгү мамлекеттик саясат (башкы координациялоочу орган ким, ким аны аныктайт), профилактиканын объекти жана субъекти деген эмне. ж.б. – деген негизги терминдер жок.

Бул айтылгандарга ылайык, кылмыш-жаза мыйзамдарынын жаңылыктарын эске алуу менен, учурдагы мыйзамдын максаттары үчүн пайдаланылуучу негизги терминдерге жайылтылган түшүндүрмөлөрдү берүү жана “Негизги түшүнүктөр” беренесин киргизүү сунушталууда.

Профилактика жөнүндө Мыйзам алдына койгон тапшырмалар жана багыттар жөнүндөгү маселелерге

Мыйзам бир нече тапшырмаларды аткаруу үчүн багытталган⁵:

- мамлекеттин жана жарандардын укуктарын жана мыйзамдуу кызыкчылыктарын кылмыштуу кол салуудан коргоону камсыздоо;
- укук бузууларды ишке ашыруунун себептерин жана шарттарын жок кылууга жана токтотууга багытталган, социалдык-экономикалык, уюштуруучу-башкаруучулук, маданий-тарбиялык, атайын жана башка чараларды ишке ашыруунун укуктук негиздерин белгилейт;
- укук бузуулардын алдын алуу боюнча чараларды ишке ашырууда мамлекеттик органдар, жарандардын коомдук бирикмелери, ошондой эле, мекеме, ишкана, уюмдардын, алардын менчигинин түрүнө жана кызмат адамдарына карабай, ортосунда пайда болгон мамилелерди жөнгө салат;
- жарандарды Кыргыз Республикасынын мыйзамдарын сактоо жана урматтоо духунда тарбиялоого таасир этүү.

Аракеттеги мыйзамда, жогоруда аталган тапшырмалардын бир нечесинин гана аткаруу механизмдери жазылганын белгилеп кетүү керек. Ошого байланыштуу, Мыйзамды ар бир тапшырманы ишке ашыруунун механизмдеринин жоболору менен толуктоо сунуш кылынат.

Кылмыштуулукту эскертүү жана укук бузуулардын алдын алуу чөйрөсүндөгү мамлекеттик саясат жана профилактика боюнча система

Кыргызстанда кылмыштуулук жана укук бузуулардын алдын алуу чөйрөсүндөгү мамлекеттик саясат, тиешелүү чөйрөдө мамлекеттик программалар жана мыйзамдарды ишке ашыруу жолу менен ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдар тарабынан жүргүзүлөт. Укук бузуулардын алдын алуу мыйзамын ишке ашыруу максатында, Өкмөт жана жергиликтүү жана улуттук деңгээлдеги мамлекеттик органдар тарабынан мыйзам алдындагы актылар, ведомстволор аралык пландар кабыл алынып, координациялык кеңештер түзүлүп, тиешелүү иш-чаралар өткөрүлөт.

Кыргыз Республикасында 2013-2017-жж. туруктуу өнүгүүнүн Улуттук стратегиясынын негизинде мамлекеттик жана коомдук коопсуздукту камсыздоо чөйрөсүндөгү негизги тапшырмалардын бири – “кылмыштуулуктун жана башка укук бузуулардын, укук колдонуу тажрыйбасынын натыйжалуугун баалоо жана мониторин жүргүзүүнү кошуп, **алдын алуунун мамлекеттик бирдиктүү системасын түзүү** (биринчи кезекте жашы жете электердин арасында) болуп саналат. Дароо белгилеп кете турган нерсе, **туруктуу өнүгүү Улуттук стратегиясы белгилеген, укук бузуулардын жана кылмыштуулуктун алдын алуунун бирдиктүү системасы ошол бойдон түзүлгөн жок.**

Бул жерде алдын алуу ишмердигин камсыздоо (уюштуруу каражаттары – материалдык, адамдык, укуктук, маалыматтык ж.б. ресурстар) жөнүндө жана профилактикага колдоо көрсөтүү (методдор, чаралар, иш-чаралар, түр, формалары) боюнча маселе көтөрүлөрү талашсыз. Ушунун баары толугу менен кылмыштуулуктун алдын алуу системасынын иштөө механизмин камсыздоого мүмкүн-

⁵ “Кыргыз Республикасында Укук бузуулардын алдын алуу жөнүндө” КР Мыйзамы, 3-берене.

чүлүк берет. Профилактиканын өзү (система түрүндө) башкарылуучу процесс болуп калат. Биз бул мааниде профилактикалык ишмердикти башкарууну (процессти) айтып жатабыз.

Жалпысынан, Кыргызстанда кылмыштуулуктун алдын алуунун заманбап системасын мамлекеттик жана коомдук институттар эле түзөт.

“Кыргыз Республикасында Укук бузуулардын алдын алуу жөнүндө” КР Мыйзамына ылайык, профилактиканын субъектилер системасына киргендер: 1) мамлекеттик органдар; 2) жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары; 3) коомдук уюмдар; 4) коомдук-профилактикалык борборлор; 5) бирикмелер, ишканалар, мекемелер, менчигинин түрүнө карабай жана башка чарба жүргүзүүчү субъекттер; 6) кызмат адамдары, ошондой эле Кыргыз Республикасынын айрым жарандары.

Шарттуу түрдө аларды төмөндөгүдөй топторго бөлсө болот:

- **Биринчи топ** – түздөн-түз жеке профилактика иштерин жүргүзгөн субъекттер;
- **Экинчи топ** – өздөрүнүн байкоо жана көзөмөл функцияларын аткарууда профилактика жүргүзгөн субъекттер;
- **Үчүнчү топ** – кылмыштуулукту эскертүү жана укук бузуулардын алдын алуу ишмердигин координациялоо же жалаң жетектөө менен алектенген, ошондой эле бул маселелерде жардам көрсөтүүчү субъекттер.

“Кыргыз Республикасында Укук бузуулардын алдын алуу жөнүндө” КР Мыйзамынын 7-бер. координациялоочу орган катары, профилактиканын субъекттеринин бардыгынын ишмердигин координациялаган укук коргоо органдарынын координациялык жыйынын (УКОКЖ) аныктайт; криминологиялык изилдөөлөрдүн негизинде атайын иштелип чыккан комплекстүү программаларды сунуштайт. Координациялык жыйындар бардык деңгээлдерде түзүлүшү мүмкүн: улуттук жана жергиликтүү.

Ошентип, мамлекет жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдары жана мамлекеттик органдардын профилактикалык ишмердигинин үстүнөн көзөмөлдөө функциясын укук коргоо органдарына тапшырууда, муну менен укук коргоо органдарын жашы жете электердин укук бузууларынын алдын алуу системасындагы приоритеттүү субъект катары коюп жатат.

УКОКЖ сырткары укук бузуулардын алдын алуу маселелеринде башка да ведомстволор аралык түзүмдөр жакындан аракеттенишүүдө: ювеналдык юстиция боюнча, коррупция менен күрөшүү боюнча, гендерлик теңчиликке жетүү үчүн (үй-бүлөлүк зомбулук бөлүгүндө) ж.б.

Жогоруда айтылгандардын катарында дагы бир ирет белгилеп кетүүчү нерсе, мамлекеттик системада, жашы жете электердин арасындагы укук бузуулардын алдын алуунун негизги субъектиси укук коргоо органдары гана болуп саналат.

Кыргыз Республикасынын 2018-2040-жж. Улуттук өнүгүү стратегиясынан: “....Жарандардын укук коргоо түзүмдөрүнө ишеними алар үчүн ийгиликтин негизги критерийи болуп калат. **Укук коргоо органдарынын ишмердигиндеги мамлекеттин приоритети укук бузуулардын алдын алуу жана профилактика**, укук тартиби күчтөрүн куралсыздандыруу жана саясаттан арылтуу болуп калат....”

Тилекке каршы, профилактика процессиндеги укук коргоо органдарынын координациялык ролун аныктоо менен мыйзам, бир нече гана мамлекеттик органдардын ыйгарым укуктарын белгилеген. Ошого байланыштуу, чындыгында мындай абал түзүлгөн, кылмыштуулуктун алдын алуу маселелери боюнча бардык жүктү ИИО, билим берүү органдарына, социалдык коргоо жана жергиликтүү администрацияларга/ЖӨБ жүктөп коюшкан.

Биздин көз карашыбызда, укук бузуулардын алдын алуу системасында координациялык роль укук коргоо органдарынан КР Өкмөтүнө (улуттук деңгээлде) жана мамлекеттик бийликтин органдарына (жергиликтүү администрацияларга) өтүүсү зарыл, анткени бул чөйрөдөгү мамлекеттик саясатты аткаруу бийлигинин органдары аныктайт. Ошондой эле мыйзам, **Жогорку Кенештин** (көзөмөлөөчү жана мыйзам чыгаруу органы), **прокуратура органдарынын** (мыйзамдуулукту көзөмөлдөө чөйрөсүндө жана кылмыштуулуктун динамикасын анализдөө (эсеп жана каттоо), **сот органдарынын** (соттук көзөмөл), **пробация органдары**, **Эсептөө палатасы**, **улуттук коопсуздук органдары**, **юстиция министрлиги** (укуктук пропаганда жана укуктук маданият), **маданият министрлиги**, **каржы министрлиги** (кылмыштуулуктун алдын алуу боюнча мамлекеттик программалардын бюджетин прогноздоо жана каржылоо маселелери), ж.б. ролун аныктоосу зарыл. Мындан келип, укук бузуулардын алдын алуунун гармоникалык системасы тизилет.

Профилактика боюнча жаңы мыйзамда укук бузуулардын профилактикасы боюнча улуттук жана муниципалдык программаларды иштеп чыгуу жана ишке ашыруу үчүн укуктук негиздерди, бул программаларды ишке ашырууга мониторинг механизмдерин жана профилактика чөйрөсүндөгү мыйзамдын өзүн киргизип кетүү керек.

Пробация жөнүндө мыйзам

Профилактика жөнүндө мыйзам 2017-жылы кабыл алынган “Пробация жөнүндө” КР жаңы Мыйзамынын көптөгөн жоболору менен өз ара байланышып турат. “Пробация жөнүндө” жаңы Мыйзамдын тапшырмаларынын бири, пробациянын клиенттери тарабынан укук бузуулардын алдын алуу болуп саналат. Профилактика жөнүндө Мыйзамдын көптөгөн жоболору пробациялык көзөмөлдүн (мисалга, административдик көзөмөл жана жеке профилактика бөлүгүндө) шарттарын кайталайт. Ушуга байланыштуу, жаңы мыйзамда, пробация органдарын укук бузуулардын алдын алуу системасына киргизүү сунуш кылынат.

Аналитикалык иштерди жогорулатуу жана укук бузуулардын профилактикасы жаатындагы мыйзамдардын аткарылышына көзөмөл

Кылмыштуулуктун профилактикасы динамикалык системаларга кирет. Өз максатына жетүү үчүн ал ийкемдүү болушу керек жана структурасынын деңгээлине, динамикасына жана кылмыштуулуктук башка мүнөздөрүнө байланыштуу дайыма өсүп, жаңыланып туруусу зарыл. Ага мамлекетте жана дүйнө жүзүндө болуп жаткан процесстер активдүү таасир этет, айрыкча, экономикалык жана саясий мамилелердин абалы, жалпы дүйнөлүк тренддер, ааламдашуу, конфликтердин өсүшү жана төмөндөшү, социалдык чыңалуулардын тепкичтери, демократиялашуунун кеңейиши жана тартылышы ж.б.

2018-2040-жж. Улуттук өнүгүү стратегиясы прокуратура органдарынын ролун укуктук статистика жаатындагы ыйгарым укуктуу өкүл катары аныктаган. Ошого байланыштуу, кылмыштуулуктун профилактикасы чөйрөсүндөгү маалыматтарды жана электрондун маалымат базасын кайра кароону жана аналитикалык иштерди бекемдөө боюнча иштер күчөтүлүүгө тийиш. Аталган укуктук статистиканын анализи, **бардык укук коргоо органдарынын ишин жасалган укук бузуулардын кесепеттери менен күрөшүү үчүн эмес, анын профилактикасы үчүн жумшоого кайра багыт алууга** негиз болуп кызмат кылышы керек. Бул планда прокуратуранын ролун мыйзамдуу деңгээлде күчөтүүнү талап кылат. Мындан сырткары, ИИМ структурасында жана дагы башка укук коргоо органдарынын түзүмдөрүндө укук бузуулардын алдын алуу боюнча өзүнчө бөлүмдү түзүү зарылдыгы келип чыгууда.

Укук коргоо органдарынын кызматкерлеринин арасындагы кылмыштуулуктун жана укук бузуулардын профилактикасы

КР мыйзамдары укук коргоо органдарынын кызматкерлеринин ортосундагы укук бузуулар жана кылмыштуулуктун алдын алуу маселесине таптакыр көңүл бурбай тургандыгын анализ ачыкка чыгарды. Мамлекеттин көңүлү жалгыз гана коррупция менен күрөшүү маселесине бурулуп калган. Укук коргоо органдарынын кызматкерлери тарабынан жасалган кылмыштар жана укук бузуулардын мүнөзү жана саны тууралуу маалыматты (статистика) прокуратура органдарынын бербегендиги (жарыялабайт) абалды мындан да тереңдетип жатат. Аскер кызматкерлеринин жасаган кылмыштары жана кызматтык кылмыштар жөнүндө статистика бар.

Укук коргоо органдарынын кызматкерлери тарабынан жасалган кылмыштар дайыма коомдук резонансты чыгарат жана өзгөчө тынчсызданууну жаратат, анткени алар жарандардын ишенимин азайтып, мамлекеттик бийлик органдарынын нормалдуу иштешине жолтоо болот. 2015-жылдагы жарандардын ишеним Индексин киргизген мезгилден бери, мисалга, ички иштер органдарына болгон ишеним рейтинги министрлик жана ведомстволор арасында эң төмөнкү абалда калып келе жатат. Бул маселени чечүүнүн жолдорунун бири болуп, укук коргоо органдарынын кызматкерлеринин арасындагы укук бузуулар жана кылмыштуулуктун алдын алуунун укуктук негиздерин иштеп чыгуу зарыл, ал - бул органдардын ишмердигин баалоо (системаны) критерийлерин кайра карап чыгууну, алардын ишмердигине парламенттик жана жарандык көзөмөлдү күчөтүү механизмдерин, укук коргоо органдарынын кызматкерлеринин кесиптик деформациялары менен иштөөгө комплекстүү программаларды иштеп чыгууну, психологиялык кызматтарды күчөтүүнү, материалдык-техникалык жабдууларды бекемдөөнү жана кадрдык потенциалды жогорулатууну өзүнө камтымак.

Укук бузуулардын профилактикасы боюнча

- 1) Профилдик мыйзамда профилактика субъекттеринин кеңири спектринин бардыгына карабай, ички иштер органдары улуттук жана жергиликтүү деңгээлде чараларды иштеп чыгып жана ишке ашырган негизги фактор болуп кала берет.
- 2) Профилактика максатындагы тараптардын учурдагы өз ара аракеттенүү форматы жергиликтүү бөлүктөрдүн көбүнө тарап кеткен, бирок анын подхотдорунун формалдуулугуна байланыштуу толук өлчөмдө аракеттене элек.

- 3) УКОКЖ өз ишинде, ЖӨБОнун алсыз катышуусу менен, укук коргоо жана башка мамлекеттик органдардын тапшырмаларын талкуулоого жана координациялоого багытталган. Ал эми ЖКУ ролу таптакыр жок. Болгону айрым гана жолугушууларда жакшы ойлонулган катышуунун формалары байкалат.
- 4) КПБ төмөнкү деңгээлдеги эң кеңири таралган институт катары таанууга болсо дагы, коомчулукта абалды өзгөртүү боюнча өз ролдорун начар түшүнгөндүктөн жана мүчөлөрүнүн жетишсиз потенциалынын кесепетинен көпчүлүк учурларда алардын ишмердиги натыйжасыз. КПБ көбүрөөк натыйжалуу структура катары аксакалдар соттору эсептелет.
- 5) Профилактиканын керектөөлөрүнө жергиликтүү бюджеттен каражат бөлүү көбүрөөк тараган көрүнүш болуп калды, бирок бул укуктук коллизиялардын жана көпчүлүк ЖӨБО дотациялык мүнөзү менен чектелүүдө.
- 6) ЖЖИИ жана МЫУ профилактикалык иштердеги өзгөчө кемчилиги болуп, кызматкерлердин потенциалы, тез-тез кызмат которуулары жана аталган бөлүмдөрдө кызмат кылууну улантуу боюнча көптөгөн кызматкерлердин мотивациясынын төмөнкү деңгээли эсептелет. Мындан сырткары, ички ведомстволук буйруктардын нормаларына карабай, кызматкерлерди негизги функцияларын аткаруудан алаксытып, аларга тиешеси жок тапшырмаларды аткарууга пайдаланууну улантышууда.
- 7) Улуттук деңгээлде профилактика чөйрөсүндөгү аракетти координациялоочу диалогдук аймактын жоктугу - профилактикалык тапшырмалардын чечимдерин координациялоо жана изденүү үчүн бардык тараптардын аракетин толук өлчөмдө бириктирүүгө мүмкүнчүлүк бербейт. Ошондой эле, профилактика маселесиндеги концепциянын жана улуттук программанын жоктугу пробел болуп эсептелет.
- 8) Акыркы убактарда, профилактика маселесинде жарандык коом менен өз ара аракеттенүү үчүн, ИИМ жана ЖӨБЭМА структураларынын кызмат адамдарынын кеңири ачыктыгы байкалууда. Ошол эле мезгилде, мындай өз ара аракеттенүү учурдагы долбоорлордун рамкасында курулат, ал убакыт жана конкреттүү кызмат адамынын кызыгуусу менен чектелүү.

Үй-бүлөлүк зомбулуктун профилактикасы жөнүндө

- 9) Профилактикалык чараларды кошуу менен, үй-бүлөлүк зомбулуктан сактоо жана коргоо боюнча өздөрүнө жүктөлгөн функцияларды толук кандуу аткарууга ЖӨБО жеткиликтүү финансылык жана адам ресурстарына ээ эмес.
- 10) Мыйзам алдындагы актылардын али кабыл алына электигине байланыштуу Мыйзамдын профилактика боюнча бөлүгүн ишке ашыруу кыйындап жатат.
- 11) Үй-бүлөлүк зомбулуктун алдын алууда мамлекеттик органдардын ичинен көбүрөөк активдүү фактор болуп ИИМ эсептелет.
- 12) ЭСӨМ жана ЖӨБО мыйзамды толук кандуу ишке ашыруу үчүн керектүү адам ресурстарына ээ эмес.
- 13) Мамлекеттик бюджеттен акча каражаттары бөлүнбөйт, профилактика боюнча иш-чаралардын негизги бөлүктөрү донорлор жана БӨУ тарабынан колдонот.
- 14) Алынган маалыматтарга ылайык, берилип жаткан коргоо ордерлеринин саны өсүүдө.
- 15) Коргоо ордерлерин берүүдө статистика жүргүзүү проблемалары байкалууда.

СУНУШТАР

Укук бузуулардын профилактикасы боюнча сунуштар

Укуктук-ченемдик актылар

- 1) Укук бузуулардын профилактикасы боюнча ЖӨБО, (УКОКЖ) жоопкерчилигине жана ыйгарым укуктарына байланышкан укуктук-ченемдик актыларды деталдаштыруу жана тактоо; Бардык тараптардын катышын камсыз кылуучу кеңири маанидеги ат сунушталууда, мисалга, “Укук бузуулардын алдын алуу маселеси боюнча Координациялык жыйын”.
- 2) Жогорку Кенештин, Өкмөттүн, министрликтердин жана ведомстволордун, жарандык коомдун жана эл аралык уюмдардын укук бузуулардын профилактикасы чөйрөсүндө иштеген өкүлдөрүн киргизүү менен укук бузуулардын профилактикасы боюнча улуттук диалогдук аймакты түзүүнү кароо;
- 3) Укук бузуулардын профилактикасы боюнча ЖӨБО ишмердигин колдоого улуттук же жергиликтүү бюджеттерден каражат бөлүү процедурасын жеңилдетүү; Бюджеттик квалификацияны талапка келтирүү.

Мамлекеттик бийлик органдарынын ишмердиги

- 4) Эл менен өз ара аракеттенүү жана профилактика иштеринин натыйжалуулук маселесин чыгарып берүү менен, укук бузуулардын алдын алуу маселелеринде түздөн-түз иштеген ИИБ жана башка бөлүктөрдүн ишмердигин баалоонун жаңы критерийлерин иштеп чыгуу;
- 5) Участкалык милицияга анын компетенциясына кирбеген (мисалы, курчоодо туруу) түрдүү функцияларды жүктөөнү алып салуу;
- 6) ЖЖИИ жана МЫУ бир административдик участкада үч жылдан кем эмес иштей турган ведомстволук буйруктун нормасын ишке ашырууну камсыздоо;
- 7) Аксаалдар сотторунун, аялдар кеңешинин, КПБ мотивация жана баалоо критерийлерин жакшыртуу;
- 8) Жарандык кызматкерлердин ичинен, профилактика боюнча көнүмүш эмес тапшырмаларды аткарууга көңүлдү багыттаган, Ички иштер министрлигинин алдында профилактика боюнча бөлүктү түзүү мүмкүнчүлүгүн кароо.

Профилактиканын субъекттеринин потенциалын жогорулатуу

- 9) Укук бузуулардын профилактикасы боюнча билимдин коопсуздугун камсыз кылуу процессинин катышуучуларын окутуу жана иштин жолдорун институтташтыруу, анын ичинде:
 - ИИМ Академиясынын базасында укук бузуулардын профилактикасы боюнча билимге курсанттарды окутуу курсун киргизүү;

- Укук бузуулардын профилактикасы маселеси боюнча ИИО аймактык бөлүктөрүнүн жана ИИМ ККК кызматкерлеринин квалификациясын жогорулатуу программасын ишке ашыруу;
- Профилактика иштерин киргизүү маселеси боюнча ЖӨБО окутуунун аймагын кеңейтүү;
- Укук бузуулардын алдын алуу боюнча билим жана башка функционалдык милдеттери менен кошо ЖӨБО окутуу боюнча багыттамаы Мамлекеттик кадр кызматынын реестрин киргизүү.

Үй-бүлөлүк зомбулуктун профилактикасы боюнча

- 10) “Үй-бүлөлүк зомбулуктан сактоо жана коргоону ишке ашыруу тартиби жөнүндө” КР Өкмөтүнүн Токтомун кабыл алууну тездетүү;
- 11) “Үй-бүлөлүк зомбулуктан сактоо жана коргоо жөнүндө” Мыйзамды ишке ашырууга бюджеттик каражатты бөлүүнү камсыздоо;
- 12) Коррекциялык программаларды ишке ашыруу боюнча тажрыйбанын жоктугуна байланыштуу, “Үй-бүлөлүк зомбулук жасаган адамдардын зордукчул жүрүм-турумун өзгөртүү боюнча типтүү коррекциялык программа” пилоттук апробациясын өткөрүү зарыл, анын жыйынтыгы менен, андан ары өнүктүрүү боюнча сунуш киргизүү керек.

ТИРКЕМЕЛЕР

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
ЖОГОРКУ КЕҢЕШИНИН
КОМИТЕТИ

КОМИТЕТ
ЖОГОРКУ КЕНЕША
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

720053, Бишкек ш., Чүй пр., 205, факс (0312) 639059, www.kenesh.kg

720053, г. Бишкек, пр. Чүй, 205, факс (0312) 639059, www.kenesh.kg

“26” 06 2019 ж.г.
№ 6-45334/19

Кыргыз Республикасынын
Премьер-министри
М.Д. Абылгазиевге

Урматтуу Мухаммедкалый Дүйшекеевич!

Укук тартиби жана кылмыштуулук менен күрөшүү чөйрөсүндөгү мыйзамдардын аткарылышына мониторинг жүргүзүү боюнча Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин Укук тартиби, кылмыштуулук менен күрөшүү жана коррупцияга каршы аракеттенүү боюнча комитети тарабынан 2019-жылдын 25-июнунда кабыл алынган чечимди Сиздерге аткаруу үчүн жиберет.

Тиркемеде: чечим 1 баракта.

Урматтоо менен,

Комитеттин төрагасы

Н. Никитенко

аткаруучу: Т.Мамбетаитов тел. 639233

048703

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
ЖОГОРКУ КЕНЕШИНИН
КОМИТЕТИ**

**КОМИТЕТ
ЖОГОРКУ КЕНЕША
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ**

720053, Бишкек ш., Чүй пр., 205, факс (0312) 639059, www.kenesh.kg

720053, г. Бишкек, пр. Чүй, 205, факс (0312) 639059, www.kenesh.kg

“ ” 201 ж.г.

№ _____

РЕШЕНИЕ

Комитета Жогорку Кенеша Кыргызской Республики по правопорядку, борьбе с преступностью и противодействию коррупции по проведению мониторинга и оценки исполнения законодательства в сфере правопорядка и борьбе с преступностью

25 июня 2019 года

город Бишкек

Заслушав и обсудив информацию Никитенко Н.В., председателя Комитета Жогорку Кенеша Кыргызской Республики по правопорядку, борьбе с преступностью и противодействию коррупции, руководителя рабочей группы по проведению мониторинга и оценки исполнения законодательства в сфере правопорядка и борьбе с преступностью, Комитет Жогорку Кенеша Кыргызской Республики по правопорядку, борьбе с преступностью и противодействию коррупции (далее - Комитет) отмечает следующее:

Рабочая группа по проведению мониторинга и оценки исполнения законодательства в сфере правопорядка и борьбе с преступностью (далее – Рабочая группа) провела оценку исполнения отдельных норм Закона Кыргызской Республики «О профилактике правонарушений в Кыргызской Республике» и Закона Кыргызской Республики «Об охране и защите от семейного насилия» с использованием Методики по осуществлению контроля исполнения законов. Данная работа была проведена в целях выработки предложений в национальное законодательство в сфере профилактики правонарушений, в том числе по профилактике семейного насилия, и усиления парламентского контроля в сфере правопорядка и борьбе с преступностью.

Национальная стратегия развития Кыргызской Республики на 2018-2040 гг. определило одним из основных приоритетов в деятельности правоохранительных органов вопросы профилактики и превенции правонарушений. Кроме того, Национальная стратегия устойчивого развития на 2013-2017 гг. одной из задач в реформировании системы юстиции ставила задачу о создании единой системы профилактики правонарушений, но подобная система та и не была разработана. Создание подобной системы – требование времени, она определена одним из приоритетов развития государства. В этой связи предлагается разработать единую концепцию государственной политики в сфере профилактики правонарушений.

Анализ национального законодательства в сфере правопорядка и борьбе с преступностью выявил, что законодательство Кыргызской

048702

1

Республики и существующая правоприменительная практика правоохранительных органов делает акцент не на профилактическую работу, а на борьбу с последствиями совершенных преступлений и мерами реагирования на них.

Национальная стратегия развития на 2018-2040 гг. определяет роль органов прокуратуры в качестве уполномоченного органа в области правовой статистики. В связи с этим, должна быть усилена работа по укреплению аналитической работы и обработки электронных баз данных и информации в сфере профилактики преступности. Анализ данных правовой статистики должен послужить основой для переориентации режима работы всех правоохранительных органов не на борьбу с последствиями в виде уже совершенных правонарушений, а на их профилактику. В этой связи роль прокуратуры на законодательном уровне требует усиления.

Вопросы профилактики регулируются многочисленными законодательными актами. Однако для эффективного осуществления государственной политики в сфере профилактики правонарушений возникла необходимость более четкого законодательного регулирования механизмов осуществления профилактической работы. Принятие специального закона о профилактике в 2005 году не решило всех проблем, возникающих в процессе его исполнения. В этой связи, необходимо пересмотреть законодательство Кыргызской Республики в сфере профилактики правонарушений с учетом новых приоритетов государственных политик развития, новых вызовов и принятия нового уголовного законодательства.

Особого внимания требуют вопросы профилактики правонарушений в самих правоохранительных органах. Следует отметить, что кроме вопросов борьбы и профилактики коррупций в настоящее время нет общего видения и понимания решения этого вопроса.

Требованием времени является и вопрос усиления контрольных функций Жогорку Кенеша Кыргызской Республики. Стратегия развития Жогорку Кенеша Кыргызской Республики до 2021 года поставила задачу усиления института парламентского контроля. Национальное законодательство требует от Жогорку Кенеша Кыргызской Республики осуществлять мониторинг и оценку принятых законов и решений. Однако контрольные функции Жогорку Кенеша осуществляются недостаточно. В этой связи в настоящее время прорабатывается вопрос разработки и внедрения методик мониторинга и оценки принятых законов и решений. Проект одной из методик был апробирован по поручению Комитета при оценке вышеуказанных законов.

На основании вышеизложенного Комитет принял следующее

РЕШЕНИЕ:

1. Информацию Никитенко Н.В., председателя Комитета Жогорку Кенеша Кыргызской Республики по правопорядку, борьбе с преступностью и противодействию коррупции, руководителя рабочей группы по проведению

6-15097/18 25.08.18

мониторинга и оценки исполнения законодательства в сфере правопорядка и борьбе с преступностью об оценке отдельных норм Закона Кыргызской Республики «О профилактике правонарушений в Кыргызской Республике» и Закона Кыргызской Республики «Об охране и защите от семейного насилия» принять к сведению.

2. Правительству Кыргызской Республики:

- создать национальную диалоговую площадку по профилактике правонарушений с включением представителей Жогорку Кенеша Кыргызской Республики, министерств и ведомств, гражданского общества и международных организаций, работающих в сфере профилактики правонарушений;
- создать межведомственную рабочую группу с привлечением всех заинтересованных лиц, в том числе депутатов Жогорку Кенеша Кыргызской Республики, представителей гражданского общества, международных организаций и экспертного сообщества для разработки Единой концепции государственной политики в сфере профилактики правонарушений и Комплексной государственной программы по профилактике правонарушений;
- пересмотреть Закон Кыргызской Республики «О профилактике правонарушений в Кыргызской Республике» и смежного законодательства, регулирующего вопросы профилактики правонарушений с учетом новых вызовов и приоритетов стратегий развития Кыргызской Республики, в том числе новые подходы в системе уголовного права, ювенальной юстиции, прав человека, а также с учетом рекомендаций Рабочей группы;
- рассмотреть возможность создания в структуре Министерства внутренних дел Кыргызской Республики самостоятельного подразделения по профилактической работе;
- разработать планы и соответствующие нормативные правовые акты по профилактике правонарушений и преступности среди сотрудников правоохранительных органов, которые будут включать пересмотр критериев (системы) оценки деятельности сотрудников правоохранительных органов (с включением вопроса по профилактике правонарушений) и комплексные программы по работе с профессиональной деформацией сотрудников правоохранительных органов, созданию и усилению психологических служб правоохранительных органов, повышению кадрового потенциала и укреплению материально-технического оснащения;
- пересмотреть процедуры выделения средств из местного и республиканского бюджета на поддержку деятельности органов местного самоуправления по профилактике правонарушений;
- ускорить принятие Постановления Правительства Кыргызской Республики «О порядке осуществления охраны и защиты от семейного насилия»;
- обеспечить своевременное выделение бюджетных средств на

реализацию Закона Кыргызской Республики «Об охране и защите от семейного насилия»;

- провести апробацию «Типовой коррекционной программы по изменению насильственного поведения для лиц, совершивших семейное насилие», по результатам которой внести предложения по ее совершенствованию.

3. Министерству внутренних дел Кыргызской Республики:

- обеспечить исполнение ведомственных приказов, требующих от руководителей подразделений органов внутренних дел не привлекать участковых уполномоченных милиции (УУМ) и инспекторов по делам несовершеннолетних (ИДН) к различным мероприятиям, не относящимся к их прямым обязанностям, а также ведомственных приказов, обязывающих УУМ и ИДН проработать не менее трех лет на одном административном участке;

- внедрить на базе Академии МВД Кыргызской Республики им. Э.Алиева курс по обучению курсантов навыкам по профилактике правонарушений;

- реализовать программу повышения квалификации сотрудников ОВД по вопросам профилактики правонарушений.

4. Государственной кадровой службе Кыргызской Республики:

- расширить охват обучения ОМСУ по вопросам ведения профилактической работы.

5. Рекомендовать комитетам Жогорку Кенешу Кыргызской Республики использовать в работе Методику по осуществлению контроля исполнения законов.

6. Рабочей группе осуществить анализ исполнения настоящего решения органами государственной власти и представить результаты Комитету Жогорку Кенеша по правопорядку, борьбе с преступностью и противодействию коррупции к 1 октября 2019 года.

7. Контроль за исполнением настоящего решения возложить на Председателя Комитета Н.В.Никитенко.

Председатель Комитета

Н. Никитенко

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
ЖОГОРКУ КЕҢЕШИНИН
КОМИТЕТИ

КОМИТЕТ
ЖОГОРКУ КЕҢЕША
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

720053, Бишкек ш., Чүй пр., 205, факс (0312) 639059, www.kemash.kg 720053, г. Бишкек, пр. Чүй, 205, факс (0312) 639059, www.kemash.kg
" " 201 ____ г.г.
№ _____

Укук тартыби жана кылмыштуулук менен күрөшүү чөйрөсүндөгү мыйзамдардын аткарылышына мониторинг жүргүзүү боюнча жумушчу топун түзүү тууралуу Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин Укук тартыби, кылмыштуулук менен күрөшүү жана коррупцияга каршы аракеттенүү боюнча комитетинин

ЧЕЧИМИ

2019-жылдын 5-марты

Бишкек шаары

«Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин Регламенти жөнүндө» Кыргыз Республикасынын 2011-жылдын 25-ноябрында кабыл алынган № 223-Мыйзамынын 29 беренесинин 1-пунктунун 8-пунктасынын негизинде, укук тартыбинин жана кылмыштуулук менен күрөшүү чөйрөсүндөгү мыйзамдардын аткарылышы боюнча парламенттик кеземелдөөнү күчөтүү максатында, укук тартыби, кылмыштуулук менен күрөшүү жана коррупцияга каршы аракеттенүү боюнча комитети (мындан ары Комитет) төмөндөгүдөй

ЧЕЧИМ кабыл алат:

1. Укук тартыби жана кылмыштуулук менен күрөшүү чөйрөсүндөгү мыйзамдардын аткарылышына мониторинг жүргүзүү боюнча төмөндөгүдөй курамда жумушчу тобу (мындан ары – жумушчу топ) түзүлсүн:

- Никитенко Наталья Владимировна	Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин Укук тартыби, кылмыштуулук менен күрөшүү жана коррупцияга каршы аракеттенүү боюнча комитетинин төрайымы, жумушчу топтун төрайымы;
- Жеенчороев Мирлан Канатбекович	Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаты, жумушчу топтун мүчөсү;

046536

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
ЖОГОРКУ КЕҢЕШИНИН
КОМИТЕТИ

КОМИТЕТ
ЖОГОРКУ КЕҢЕША
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

720053, Бишкек ш., Чүй пр., 205, факс (0312) 639059, www.kemash.kg 720053, г. Бишкек, пр. Чүй, 205, факс (0312) 639059, www.kemash.kg
" " 201 ____ г.г.
№ _____

РЕШЕНИЕ

Комитета Жогорку Кеңеша Кыргызской Республики по правопорядку, борьбе с преступностью и противодействию коррупции об образовании рабочей группы по мониторингу исполнения законодательства в сфере правопорядка и борьбе с преступностью

5 марта 2019 года

город Бишкек

В целях усиления парламентского контроля за исполнением законодательства в сфере правопорядка и борьбе с преступностью, на основании подпункта 8 пункта 1 статьи 29 Закона Кыргызской Республики «О Регламенте Жогорку Кеңеша Кыргызской Республики» от 25.11.2011 № 223, Комитет Жогорку Кеңеша Кыргызской Республики по правопорядку, борьбе с преступностью и противодействию коррупции (далее – Комитет) принял следующее

РЕШЕНИЕ:

1. Образовать рабочую группу (далее – рабочая группа) для проведения мониторинга исполнения законодательства в сфере правопорядка и борьбе с преступностью в нижеприведенном составе:

- Никитенко Наталья Владимировна	Председатель Жогорку Кеңеша Кыргызской республики по правопорядку, борьбе с преступностью и противодействию коррупции, руководитель рабочей группы;
- Жеенчороев Мирлан Канатбекович	Депутат Жогорку Кеңеша Кыргызской Республики, член рабочей группы;
- Мамбетайтов	Эксперт отдела Комитета

046537

6-0401/19 22.04.19

- Мамбетаитов Таалайбек Жумагулович	Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин комитетинин белгүүнүн эксперти, жумушчу топтун мүчөсү;	Жогорку Кеңеш Кыргызской Республики, член рабочей группы;
- Бекембаева Гульжан Тургазиевна	«Поколение Инсан» коомдук фондусунун директору, жумушчу топтун мүчөсү (макулдашуу боюнча);	Директор общественного фонда «Поколение Инсан», член рабочей группы (по согласованию);
- Казакбаев Урматбек Абдыбекович	«Жарандык союз» коомдук биримесинин төтөгөрагасы, жумушчу топтун мүчөсү (макулдашуу боюнча);	Сопредседатель общественного объединения «Гражданский союз», член рабочей группы (по согласованию);
- Макембаева Диана Искендербековна	«Жарандык дипломатия» коомдук фондунун директору (макулдашуу боюнча);	Директор общественного фонда «Гражданская демократия», член рабочей группы (по согласованию);
- Нураков Нуридин Исламбекович	«Жарандык союз» коомдук биримесинин юристи, жумушчу топтун мүчөсү (макулдашуу боюнча);	Юрист общественного объединения «Гражданский союз», член рабочей группы (по согласованию);
- Третьякова Татьяна Алексеевна	Мониторинг жана баалоо боюнча улуттук тармактын координатору, жумушчу топтун мүчөсү (макулдашуу боюнча);	Координатор Национальной сети мониторинга и оценки, член рабочей группы (по согласованию);
- Шайхутдинов Тимур Фаридович	«Реформа жана жыйынтык үчүн» Жарандык союзунун тармагынын координатору, жумушчу топтун мүчөсү (макулдашуу боюнча);	Координатор сети Гражданский союз «За реформы и результат», член рабочей группы (по согласованию);
- Саутова Индира Ходжакуновна	Юрист, баалоо системалары методологиясын иштеп чыгуу боюнча адис (макулдашуу боюнча).	Юрист, эксперт по разработке методологии системы оценки (по согласованию).

2. Рабочей группе провести оценку отдельных норм Закона Кыргызской Республики «О профилактике правонарушений в Кыргызской

Республике» и Закона Кыргызской Республики «Об охране и защите от семейного насилия», с использованием проекта Методики по осуществлению контроля исполнения законов, и внести на рассмотрение Комитета информацию о результатах оценки законов и предложения по усилению парламентского контроля в сфере правопорядка и борьбе с преступностью.

3. В целях улучшения качества и контроля за деятельностью государственных органов, подотчетных Жогорку Кенешу Кыргызской Республики, рабочей группе разработать критерии и индикаторы оценки Жогорку Кенешом Кыргызской Республики деятельности Правительства, в части оценки отдельных государственных органов подотчетных комитету.

4. Разрешить рабочей группе в установленном порядке запрашивать материалы и привлекать специалистов государственных и иных органов.

5. Рабочей группе Комитета результаты своей работы внести на рассмотрение Комитета не позднее 15 октября 2019 года

6. Установить, что члены рабочей группы несут персональную ответственность за своевременное и качественное решение поставленных перед ними задач.

7. Контроль за исполнением настоящего решения возложить на Председателя Комитета Н.В. Никитенко.

Председатель Комитета

Н. Никитенко

2. Жумушчу топко «Кыргыз Республикасындагы укук бузууларды алдын алуу жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамын жана «Үй-бүлөлүк зомбулуктан сактоо жана коргоо жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамын, мыйзамдардын аткарылышын көзөмөлдөөнү жүргүзүүнүн Методикасынын долбоорун колдонуу менен айрым нормаларын баалоону жүргүзсүн жана Комитеттин кароосуна, мыйзамдарды баалоонун жыйынтыгы жөнүндө маалыматты жана укук тартибинин жана кылмыштуулук менен күрөшүү чөйрөсүндөгү парламенттик көзөмөлдөөнү күчөтүү боюнча сунуштарды киргизсин.

3. Кыргыз Республикасынын Жогорку Кенешине жооптуу болгон мамлекеттик органдардын иш-аракеттерин козголоңдоо сапаттарын жана натыйжалуулугун жакшыртуу максатын коздоп, Комитетке жооптуу болгон айрым мамлекеттик органдарды баалоо критерийлерин жана корсоткучторун жумушчу топ иштеп чыксын.

4. Комитеттин жумушчу тобу өзүнүн ишинин натыйжасын 2019 жылдын 15 октябрына чейин Комитеттин кароосуна киргизсин.

5. Жумушчу топко белгилүү тартипте материалдарды талап кылуу жана мамлекеттик жана башка органдардын адистерин тартууга уруксат берилсин.

6. Жумушчу топтун мүчөлөрүнө алардын алдына коюлган маселелерди өз убактысында жана сапаттуу чечилишине персоналдуу түрдө жоопкерчилик коюлсун.

7. Ушул чечимдин аткарылышын контролдоо Комитеттин төрайымы Н.В.Никитенкого жүктөлсүн.

Комитеттин төрайымы

Н. Никитенко

